

บทที่ 3

ความหมายและประเภทอายุความฟ้องคดีอาญา

อายุความฟ้องร้องในคดีอาญามีความแตกต่างจากอายุความในคดีแพ่งทั้งนี้เพราะอายุความในคดีอาญา และอายุความในคดีแพ่ง ถูกกำหนดขึ้นโดยจุดประสงค์ที่ต่างกันตามลักษณะพื้นฐานทางแพ่งและทางอาญา กล่าวคือ คดีอาญานั้นเป็นคดีที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญา ซึ่งหมายถึงความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ หรือสังคมยอมรับตามหลักจารีตประเพณีว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ การกระทำความผิดอาญาจึงเป็น การล่วงละเมิดสิทธิในร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งสังคมยอมรับไม่ได้ และต้องการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ในคดีแพ่งเป็นคดีที่เกิดจากความรับผิดในการชดเชยค่าเสียหาย หรือค่าสินไหมทดแทน ที่บุคคลฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบใช้ให้กับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อมีการล่วงละเมิดข้อตกลง หรือก่อความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือทรัพย์สิน ดังนั้นความรับผิดในทางแพ่งจึงมิใช่โทษ ด้วยเหตุนี้เองการกำหนดอายุความในคดีแพ่งและคดีอาญาจึงต่างกัน

3.1 การกำหนดอายุความในคดีแพ่ง

ตามที่กล่าวแล้วว่าคดีแพ่งเป็นคดีที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนให้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ในการดำเนินคดีแพ่งจึงกำหนดระยะเวลาในการเรียกร้องสิทธิกันขึ้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักทั่วไปของกฎหมายแพ่ง ได้บัญญัติเรื่องอายุความไว้ในลักษณะ 6 โดยมาตรา 193/9 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ”

คำว่า “อายุความ” เป็นคำแปลรวม ๆ ของคำว่า prescription ในภาษาอังกฤษ หรือคำละตินว่า praescriptio ซึ่งมีความหมายหลายชนิด การใช้คำว่า “อายุความ” เป็นคำแปลของคำว่า prescription ทุกชนิดรวมกันน่าจะไม่ถูกต้องและทำให้เกิดความสับสน¹

---

¹ โสภณ รัตนากร, การฟ้องเรียกทรัพย์สินมีอายุความหรือไม่, อุบลพจน, เล่มที่ 1, ปีที่ 42, มกราคม – มีนาคม 2538, หน้า 18.

ตามกฎหมายโรมัน prescription มี 3 ชนิด คือ

1. **Acquisitive prescription** ซึ่งเราแปลว่า “อายุความได้สิทธิ” เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้กรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สินบางอย่างแก่ผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือใช้สิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นจนครบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ในมาตรา 1382 และ 1401 ซึ่งมาตรา 1386 ได้กล่าวถึงอายุความได้สิทธิไว้ด้วย

2. **Extinctive prescription** ซึ่งเราแปลว่า “อายุความเสียสิทธิ” เป็นกรณีที่บุคคลสูญเสียทรัพย์สินบางอย่าง เพราะไม่ได้ครอบครองหรือใช้ทรัพย์สินเป็นเวลานานตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น บทบัญญัติใน มาตรา 1299

3. **Adjectival prescription** ซึ่งเป็นกำหนดเวลาการฟ้องคดีหรือเป็นอายุความโดยแท้ เช่นที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ในบรรพ 1 ลักษณะที่ 6 และที่บัญญัติไว้เฉพาะในเรื่องการฟ้องคดีละเมิดและเอกเทศสัญญาต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า prescription ชนิดที่ 3 เท่านั้นที่เกี่ยวกับระยะเวลาในการฟ้องคดี ซึ่งควรจะเรียกว่าอายุความ ส่วนชนิดที่ 1 และ 2 หาได้เกี่ยวกับการฟ้องคดีไม่ เป็นเรื่องระยะเวลาของการได้สิทธิหรือเสียสิทธิต่างหาก จึงสมควรเรียกว่า อายุความด้วยเลข การที่เราเรียกการได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองตามมาตรา 1382 ว่าได้กรรมสิทธิ์โดยอายุความก็ดี หรือกล่าวได้ว่า ได้การระงับยอมโดยอายุความ ตามมาตรา 1401 นั้น การใช้ถ้อยคำน่าจะไม่ได้ถูกต้องคงจะต้องถือว่าเป็นการใช้ตามความสะดวก²

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักทั่วไปของกฎหมายแพ่ง ได้บัญญัติเรื่องอายุความไว้ในลักษณะ 6 โดยมาตรา 193/9 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ” “สิทธิเรียกร้อง” เป็นสิทธิทางหนี้ที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า claim เป็นสิทธิที่ผูกพันกันระหว่างคู่กรณีหรือเป็นบุคคลสิทธิ อันเป็นสิทธิควบคู่กับสิทธิทางทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน ซึ่งอาจใช้ยับยั้งบุคคลได้โดยทั่วไป ผู้ทรงสิทธิเรียกร้องไม่อาจบังคับใช้สิทธิของตนได้เองอย่างผู้ทรงทรัพย์สินซึ่งอาจใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นได้เอง ผู้ทรงสิทธิเรียกร้องจะบังคับใช้สิทธิของตนได้ ก็โดยการร้องขอต่อศาลหรือการฟ้องคดี กล่าวคือ จะต้องไป “เรียกร้อง” หรือ claim เองจากศาล เมื่อการใช้สิทธิเรียกร้องต้องไปฟ้องคดีหรือเป็นความกัน ซึ่งกฎหมายได้กำหนดเวลาให้ฟ้องคดี กำหนดเวลานี้

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

จึงเรียกว่า “อายุความ” จึงต้องถือว่าอายุความเป็นเรื่องเกี่ยวกับการฟ้องคดีในเรื่องนี้ โดยเฉพาะกรณีที่กฎหมายกำหนดเวลาให้กระทำการบางอย่าง หากไม่กระทำภายในกำหนดจะเสียสิทธิบางอย่างไปก็ตาม ถ้าหากกำหนดเวลานั้นมิใช่กำหนดให้ฟ้องคดีก็ไม่อาจถือว่าเป็นอายุความ เช่น กำหนดเวลาการบอกกล่าวโมฆียะกรรมตามมาตรา 181 เป็นต้น แม้เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดเวลาให้ฟ้องคดี แต่คดีนั้นไม่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้อง ก็ไม่ใช่เรื่องอายุความ แม้จะเรียกกันตามความสะดวกว่าเป็นอายุความก็ต้องเข้าใจว่ามีใช่อายุความ ตามความหมายของบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ลักษณะ 6 เช่น กำหนดเวลาสำหรับการขอให้เพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่ของบริษัท ตามมาตรา 1195 และการฟ้องเอาคืนซึ่งการครอบครอง ตามมาตรา 1375 วรรคสอง กำหนดเวลาของการขอให้เพิกถอนการสมรส ตามมาตรา 1505 วรรคสอง มาตรา 1506 วรรคสาม และมาตรา 1510 วรรคสาม เป็นต้น แม้มาตรา 1510 วรรคสาม จะเรียกกำหนดเวลานี้ว่าเป็น “อายุความ” ก็น่าจะต้องเข้าใจว่าเป็นการกำหนดเวลาให้ฟ้องคดีในเรื่องนี้เท่านั้นหาใช่อายุความตามความหมายของบทบัญญัติใน บรรพ 1 ลักษณะ 6 ไม่เพราะการฟ้องขอเพิกถอนการสมรสเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว หาใช่เรื่องหนี้หรือสิทธิเรียกร้องไม่³

3.2 การกำหนดอายุความคดีอาญา

กำหนดอายุความในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติไว้ว่า มาตรา นี้ เป็นกรณีอายุความในการฟ้องร้องคดี โดยให้นับตั้งแต่วันกระทำความผิด เป็นต้นไป ปัญหาคือ วันใดเป็นวันกระทำความผิด หากเป็นความผิดที่เสร็จสิ้นในวันเดียว อายุความก็เริ่มนับ แต่หากเป็นความผิดที่มีหลายชั้นตอนต้องใช้เวลา จะถือวันเริ่มต้น หรือวันบรรลุผลเป็นวันกระทำความผิด ตลอดจนความผิดที่มีอยู่ตลอดเวลาที่ครอบครอง เป็นต้น

การจะให้อายุความหยุดลงจะต้องมีการฟ้องและให้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาล หากได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้วแต่ยังมิได้ฟ้องร้องคดี เช่น ถูกควบคุมอยู่ในวงสอบสวนสอบสวน เมื่อมีการฟ้องร้องแล้ว แต่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาก็ดี เช่น คดีที่มีจำเลยหลายคน บางคนยังจับตัวไม่ได้ หรือคดีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเอง ไม่จำเป็นต้องนำตัวจำเลยมาส่งศาลด้วยอายุความไม่สูงสุดหยุดลง หากฟ้องร้องหรือไว้ตัวมานับกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว เป็นอันขาดอายุความ

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

ดังนี้ หากฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้ว ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต คงมีผลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคท้าย คือ

1. ในกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนีเริ่มนับอายุความในความผิดที่ถูกฟ้องนั้นใหม่ ตั้งแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี ทั้งนี้เป็นคนละเรื่องกับความผิดฐานหลบหนีที่คุมขัง ซึ่งเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหาก

2. ในกรณีผู้กระทำความผิดวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไต่จนเกินกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในมาตรา 95 ผู้นั้นยังไม่หายวิกลจริต คดีเป็นอันขาดอายุความ

3.3 ข้อแตกต่างในการกำหนดอายุความในคดีแพ่งและคดีอาญา

อายุความในทางอาญา และทางแพ่งมีลักษณะต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายในการบัญญัติกฎหมาย ทั้งนี้เพราะในการดำเนินคดีทางแพ่งมีกำหนดอายุความเพื่อให้ใช้สิทธิเรียกร้อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วย หลักทั่วไปของกฎหมายแพ่ง ได้บัญญัติเรื่องอายุความไว้ในลักษณะ 6 โดยมาตรา 193/9 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ⁴

“สิทธิเรียกร้อง” เป็นสิทธิทางหนี้ หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Claim เป็นสิทธิที่ผูกพันกันระหว่างคู่กรณี หรือเป็นบุคคลสิทธิอันเป็นสิทธิควบคู่กับสิทธิทางทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินสิทธิ ซึ่งอาจใช้บังคับบุคคลได้ทั่วไป ผู้ทรงสิทธิเรียกร้องไม่อาจบังคับใช้สิทธิของตนได้เองอย่างผู้ทรงทรัพย์สินสิทธิ ซึ่งอาจใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นได้เอง ผู้ทรงสิทธิเรียกร้องจะบังคับใช้สิทธิของตนได้ก็โดยการร้องขอต่อศาล หรือโดยการฟ้องคดี กล่าวคือ จะต้องไป “เรียกร้อง” หรือ Claim ออกจากศาล เมื่อการใช้สิทธิเรียกร้องต้องไปฟ้องคดีหรือเป็นความกัน ซึ่งกฎหมายได้กำหนดเวลาให้ฟ้องคดี กำหนดเวลานี้จึงเรียกว่า “อายุความ” จึงต้องถือว่าอายุความในคดีแพ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการฟ้องคดีเพื่อบังคับตามสิทธิเรียกร้องในเรื่องหนี้ โดยเฉพาะ

⁴เรื่องเดียวกัน.

ในขณะที่กำหนดอายุความในคดีอาญาเป็นการกำหนดเวลาให้ฟ้องคดีในการกระทำ อันเป็นความผิด และมีโทษตามกฎหมาย เพื่อให้ได้ผู้กระทำความผิดมาลงโทษภายในกำหนด อายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัว ผู้กระทำความผิดมาขังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาด อายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (4) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้อง ระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือ วิกลจริต และศาลสั่งงดพิจารณาไต่จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันหลบหนีหรือวันที่ศาลสั่ง งดการพิจารณาก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

สำหรับอายุความในทางแพ่ง และทางอาญาที่มีลักษณะเหมือนกันคือ อายุความที่ กฎหมายกำหนดไว้ที่นั้นคู่กรณีจะตกลงกันให้คดีใช้ หรือขยายออก หรือยื่นเข้าไม่ได้ดังประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/11 บัญญัติว่า “อายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ที่นั้น คู่กรณีจะ ตกลงกันให้คดีใช้หรือขยายออกหรือยื่นเข้าไม่ได้” และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่ วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (4) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้อง ระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันหลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณาก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้คงใช้หรือข้นอายุความไม่สามารถกระทำได้นั้น ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอน แต่การขยายอายุความนั้นอาจมีได้ โดยกฎหมายจะกำหนดเงื่อนไขให้ขยายอายุความออกไปได้เอง เช่น ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/22 อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยา ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนด จนกว่าครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง

ส่วนอายุความในทางอาญานั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคท้ายบัญญัติไว้ว่า ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณาก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกันคือเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องศาลแล้ว จำเลยหลบหนีหรือวิกลจริตระหว่างการพิจารณาให้เริ่มนับอายุความตามมาตรา 95 (1) (2) (3) (4) หรือ (5) ใหม่ โดยนับแต่วันหลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ นับหนึ่งก็คือการขีดหรือขยายอายุความออกไปอีก นั่นเอง เหตุผลอาจเป็นการทำโทษจำเลยที่หลบหนีทางอ้อม หรือจำเลยที่วิกลจริตก็ยังมีโอกาสหายได้ และควรได้รับการพิจารณาพิพากษาในความผิดที่เขาได้กระทำลงไปนั้น

การข้นหรือขยายอายุความในที่นี้มิใช่การข้นหรือขยายระยะเวลา กล่าวคือ อายุความที่กฎหมายกำหนดไว้คู่ความหรือแม้แต่ศาลจะขยายหรือข้นเข้าไม่ได้ แต่ระยะเวลาอาจขยายหรือข้นเข้ามาได้ตามที่ตกลงกันหรือศาลเห็นสมควร เช่น ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 52 ผู้จัดการทรัพย์สินที่ศาลได้ตั้งขึ้น ต้องทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ให้เสร็จภายในสามเดือนนับแต่วันทราบคำสั่งตั้งของศาล แต่ผู้จัดการทรัพย์สินจะร้องขอต่อศาลให้ขยายเวลาก็ได้

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 กำหนดเรื่องการขยายระยะเวลาไว้ด้วยว่า เมื่อศาลเห็นสมควร เมื่อคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องให้ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งขยายหรือข้นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายนี้ หรือตามที่ศาลได้กำหนดไว้หรือระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งอันกำหนดไว้ในกฎหมายอื่น เพื่อให้ดำเนินหรือมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ก่อนสิ้นระยะเวลานั้น แต่การขยายหรือข้นเวลา

เช่นว่านี้ให้ฟังทำได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ และศาลได้มีคำสั่งหรือคู่ความมีคำขอขึ้นมาก่อนสิ้นระยะเวลาที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย

อายุความกฎหมายจะกำหนดไว้แน่นอนเสมอ ศาลหรือคู่ความหรือบุคคลใดมีอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนระยะเวลานั้นจะตกลงกันกำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้ ดังประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/1 บัญญัติว่า การนับระยะเวลาทั้งปวงให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมาย คำสั่งศาลระเบียบข้อบังคับหรือนิติกรรมกำหนดเป็นอย่างอื่น

3.4 ความหมายและหน้าที่ของอายุความฟ้องคดีอาญา

การกำหนดอายุความฟ้องร้องในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (4) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันหลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณาก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

เนื่องจากกฎหมายอาญาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความผิดอาญาเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนรัฐและสังคมส่วนรวม การฟ้องคดีอาญาจึงอาจจะกระทำได้แม้เวลาผ่านไปแล้ว 20 – 30 ปี² แต่มาในระยะหลังนี้มีความคิดไปว่า การปล่อยให้ระยะเวลาว่างเลขไปอาจมีผลเสียในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านวิธีพิจารณา และการลงโทษผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ยิ่งปล่อยให้เวลาเนิ่นนานไป ความทรงจำของพยาน หรือการหาพยานหลักฐานอื่น ๆ ย่อมยากขึ้น การพิสูจน์ความผิดย่อมมีโอกาสมิติดพลาดได้มาก และเมื่อเหตุการณ์ผ่านไปนาน ๆ เข้าจนไม่เป็นที่สนใจอีกต่อไปแล้ว การลงโทษผู้กระทำความผิดก็ไม่น่าจะเกิดประโยชน์ และเห็นว่าไม่เสียผลในวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพราะผู้กระทำความผิดได้ลงโทษทางอ้อมจากการที่ต้องหลงหนืออยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง และต้องหลงหนืออยู่ด้วยความสงบ โดยไม่กระทำความผิดให้เป็นที่สนใจเพื่อมิให้ต้องถูกจับมาดำเนินคดีเป็นการแสดงว่าได้พยายามกระทำตนเป็นคนดี ก็ควรจะยุติเรื่องที่ผ่านมาแล้วได้ เป็นการสอดคล้องกับนโยบายทางอาญาที่ให้นักกลับตนเป็นคนดีได้อย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ตามเหตุผลเหล่านี้ก็ไม่น่าจะถูกต้องเสียทีเดียว ที่จะปล่อยให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นไปด้วยระยะเวลา³ เพราะถ้าเป็นผู้กระทำความผิดคดีนิสัย เมื่อไม่มีใครสนใจเอาความผิดอาจได้ใจและกระทำความผิดขึ้นอีกได้ ดังนั้นการกำหนดอายุความจึงต้องคำนึงถึงลักษณะของความผิด และความร้ายแรงของฐานความผิดด้วยเพื่อให้โอกาสในการค้นหาตัวผู้กระทำความผิดและพยานหลักฐาน⁴ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 ดังกล่าวข้างต้น

ฉะนั้น ความหมายของอายุความฟ้องคดีอาญา หมายถึง ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อที่จะฟ้องร้องผู้กระทำความผิดให้ได้รับโทษตามกฎหมาย เพราะโดยหน้าที่ (Function) ของอายุความในคดีอาญานั้นกำหนดไว้โดยเหตุผลในเรื่องของการระงับคดี หากการกระทำความผิดร้ายแรง ระยะเวลาของการระงับคดีย่อมยาวนาน และทำนองเดียวกัน หากการกระทำความผิดเล็กน้อย ระยะเวลาของอายุความในการระงับคดีย่อมสั้นลง เป็นต้น

²Kenny, *Criminal Law*, No. 639, P. 547.

³จิตติ ดิงศภัทย์, *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1*, 2536, หัวข้อ 469.

⁴ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *กฎหมายอาญาหลักและปัญหา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2540), หน้า 409 – 410.

3.5 อายุความเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ

บทบัญญัติเรื่องอายุความในคดีอาญาได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ถึง 101 นั้น แม้ว่าจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่โดยลักษณะของกฎหมายแล้ว พิจารณาได้ว่าเป็นกฎหมายในส่วนของกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งไม่ควรจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาสารบัญญัติ เพราะประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายกำหนดความผิดและโทษที่จะลงค่าความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

คำว่า “กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำ” นั้นแสดงถึงว่ากฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังนั่นเอง

การกระทำที่บุคคลจักต้องรับโทษเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้น ถ้าในขณะกระทำยังไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญา แต่มาบัญญัติขึ้นภายหลังก็จะลงโทษการกระทำก่อนที่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอาญาไม่ได้ กล่าวคือ กฎหมายอาญาเมื่อบัญญัติขึ้นแล้วย่อมมีผลบังคับในปัจจุบันและอนาคตเท่านั้น ไม่มีผลย้อนหลังไปบังคับถึงการกระทำในอดีตด้วย เวลาคณะที่การกระทำได้ถูกกระทำลงจึงเป็นสาระสำคัญในการใช้กฎหมายอาญา^๖

เวลาที่การกระทำได้ถูกกระทำลงนั้น หมายถึง เวลาขณะที่ผู้กระทำหรือผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนได้กระทำการนั้น และในกรณีเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผล^๗ หรือละเว้นการกระทำ^๘ หมายถึงเวลาที่ควรต้องกระทำ ส่วนผลของการกระทำจะเกิดขึ้นหรือไม่ ไม่เป็นข้อสำคัญ^๙

^๖ คณิศ ฅ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 6, 2539), หน้า 6.

^๗ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคท้าย.

^๘ เป็นต้นว่าความผิดอาญาตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 374.

^๙ เรื่องเดียวกัน , หน้า 6.

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การจะทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป กฎหมายให้ผู้กระทำนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว กฎหมายก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้าได้รับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง⁹

การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังนี้มีข้อยกเว้นที่สำคัญประการหนึ่งคือ ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะที่กระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำความผิด กฎหมายให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด¹⁰ และกฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดนั้น หมายถึง กฎหมายที่ในกรณีนั้นอาจลงโทษผู้กระทำได้เบาที่สุด

การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังนี้ ห้ามตลอดถึงการใช้มาตรการบังคับอื่น ๆ ในทางอาญาที่เทียบโทษด้วย เช่น มาตรการที่อาจใช้ในความคิดอาญาฐานหมิ่นประมาท¹¹ เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัย¹²

การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังนี้ หมายถึงการห้ามใช้กฎหมายอาญาสารบัญญัติเท่านั้น แต่กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ตกอยู่ในข้อห้ามนี้ แม้ว่ากฎหมายจะใช้คำว่า “ไม่ว่าในทางใด” ก็ตาม เช่น ทางบัญญัติขยายเวลาของอายุความจาก 10 ปี เป็น 20 ปี ย่อมมีผลย้อนหลังได้แม้จะมีลักษณะเป็นโทษแก่ผู้กระทำก็ตาม เพราะอายุความเป็นเรื่องของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹³

⁹ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคสอง.

¹⁰ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 วรรคหนึ่ง.

¹¹ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 332.

¹²ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 12.

¹³เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

ข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่า กฎหมายย่อมไม่มีผลย้อนหลัง ไม่ใช่บังคับในกรณีที่เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ เหตุที่มีหลักกฎหมายเช่นนี้ ก็เพราะกฎหมายถือว่า ไม่มีบุคคลใดมีสิทธิอันตกได้แก่ตนอยู่แล้ว (a vested right) ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายถือว่าบุคคลมีสิทธิในวิธีพิจารณาความตามกฎหมายที่มีอยู่ในขณะฟ้องคดีเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 มาตรา 3 วรรคสาม บัญญัติว่า “บทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้บังคับแก่คดีความทั้งปวง ซึ่งค้างชำระอยู่ในศาลเมื่อวันใช้ประมวลกฎหมายนี้ หรือที่ได้ยื่นต่อศาลภายหลังวันนั้น ไม่ว่าจะมูลคดีจะเกิดขึ้นก่อน หรือหลังวันใช้นั้น”¹⁴

ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้น กฎหมายจะมีผลย้อนหลังหรือไม่ ต้องพิจารณาตามถ้อยคำในบทบัญญัติ และเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้น ๆ เป็นสำคัญ และไม่ต้องตีความตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่า กฎหมายจะมีผลย้อนหลังไม่ได้ ดังเช่น ในประมวลกฎหมายอาญา อันเป็นกฎหมายสารบัญญัติ¹⁵

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 771 – 772/2506¹⁶ พระราชบัญญัติการควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำผิดต่อกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2505 นั้น เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ มิใช่กฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิด จึงมิใช่เป็นกฎหมายที่บัญญัติย้อนหลังให้ลงโทษบุคคลในทางอาญา และมิใช่เป็นการบัญญัติจัดตั้งศาลขึ้นใหม่ แต่เป็นเพียงกฎหมายที่วางวิธีการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาว่ากระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเท่านั้น จึงหาขัดต่อรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 ไม่

นอกจากนี้โปรดดู คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1439 – 1440/2506¹⁷ ซึ่งวินิจฉัยไว้ในแนวเดียวกันนี้

¹⁴ ธานินทร์ กรัยวิเชียร, วิชา มหาคุณ, การตีความกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2539), หน้า 296.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 297.

¹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 771-772/2506.

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1439-1440/2506.

อย่างไรก็ดี บรรดากฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญานั้น ในบางกรณีระบุไว้แจ้งชัดว่ามีให้มีผลย้อนหลัง เช่น พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 3 วรรคสามบัญญัติว่า “คดีทั้งหลายซึ่งค้างอยู่ในศาลก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายนี้ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายนี้ จนกว่าคดีนั้น ๆ จะถึงที่สุด” นอกจากนี้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2477 ก็ได้บัญญัติไว้มีข้อความในทำนองเดียวกัน¹⁸

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1981/2500¹⁹ ทำผิดและฟ้องตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 319(3) ก่อนใช้กฎหมายใหม่ไม่ต้องมีการร้องทุกข์ แม้ระหว่างพิจารณาคดีให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา การกระทำนี้ (มาตรา 354) มีมาตรา 356 ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ มาตรา 356,96 ก็ไม่มีผลย้อนหลังกระทบกระทั่งคดีที่ทำมาโดยชอบแล้ว

ในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายเกี่ยวกับอายุความเคยมีปัญหาดกเถียงกันว่า เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ หรือกฎหมายสารบัญญัติ แต่เดิมความเห็นนักกฎหมายและคำพิพากษาของศาลเคยถือว่าเป็นกฎหมายสารบัญญัติ เพราะไม่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาแต่มีผลทำให้ความผิดนั้นลงโทษไม่ได้ จึงถือกันว่าถ้ากฎหมายใหม่เบากว่าคือ อายุความสั้นกว่าเดิม ก็มีผลย้อนหลังได้ ถ้ากฎหมายใหม่หนักกว่า คือ อายุความยาวขึ้นไม่มีผลย้อนหลัง²⁰

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 297.

¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1981/2500.

²⁰ โมนาเม กัทธกริมย์, คำอธิบายกฎหมายอาญาฝรั่งเศส, เอกสารประกอบการบรรยายชั้นปริญญาโท, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 8.

แต่ต่อมาได้มีคำพิพากษากลับหลักเดิม โดยถือว่า กฎหมายเกี่ยวกับอายุความเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ จึงใช้บังคับกับอายุความที่กำลังเดินอยู่ได้ทันที กระทรวงยุติธรรมฝรั่งเศสก็มีความเห็นเช่นเดียวกันนี้ และนักกฎหมายส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่าอายุความนั้นมิได้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหา แต่มีขึ้นโดยเหตุเพื่อประโยชน์ของสังคม อย่างไรก็ตาม ตามคำพิพากษาฎีกาวันที่ 26 ธันวาคม 1956 ได้วินิจฉัยว่า ต้องใช้กฎหมายที่บังคับอยู่ในขณะเมื่อเริ่มนับอายุความ และกฎหมายใหม่ที่ขัดอายุความการลงโทษออกไปจะนำมาใช้กับอายุความที่เริ่มเดินแล้วไม่ได้ แต่ต่อมาก็ได้มีคำพิพากษา ลงวันที่ 25 ธันวาคม 1967 ไม่ยอมรับบังคับอายุความฟ้องตามกฎหมายใหม่ซึ่งเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่า

ข้อแตกต่างของคำพิพากษานี้ มีผู้อธิบายว่า วิธีการใช้กฎหมายย่อมแตกต่างกันสำหรับกฎหมายเกี่ยวกับอายุความฟ้องร้อง และอายุความล่วงเลยการลงโทษ อายุความฟ้องร้องย้อนหลังได้ แต่อายุความล่วงเลยการลงโทษย้อนหลังไม่ได้²¹

ดังนั้น การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังนี้ หมายถึง การห้ามใช้กฎหมายอาญาสารบัญญัติเท่านั้น แต่กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ หรือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ตกอยู่ในข้อห้ามนี้ แม้กฎหมายจะใช้คำว่า “ไม่ว่าในทางใด” ก็ตาม เช่น การบัญญัติขยายเวลาของอายุความจาก 10 ปี เป็น 20 ปี ย่อมมีผลย้อนหลังได้แม้จะมีลักษณะเป็นโทษแก่ผู้กระทำก็ตาม เพราะอายุความเป็นเรื่องของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

---

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

3.6 ประเภทของอายุความในคดีอาญา

3.6.1 อายุความฟ้องคดีอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติไว้ว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลภายในกำหนด ดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่า เจ็ดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่า หนึ่งปี ถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่า หนึ่งเดือน ถึง หนึ่งปี
- (5) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริตและศาลสั่งงดการพิจารณาไต่จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณาก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

การที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติความดังกล่าวไว้ นั่น ถือได้ว่าเป็นการกำหนดอายุความฟ้องคดี ซึ่งใช้แก่กรณีที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลโดยพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายเป็นผู้ยื่นฟ้องคดีเอง ภายในกำหนดระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 95 หากพ้นกำหนดนี้แล้ว คดีก็ขาดอายุความฟ้อง สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป²² ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(6) และกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 นี้ ใช้แต่กรณีเริ่มฟ้องตลอดไป ตราบเท่าที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด โดยหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 มีดังนี้²³

1. ต้องมีการฟ้องร้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาล ถ้ามิได้ฟ้องร้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลภายในกำหนดอายุความ คดีนั้นย่อมขาดอายุความฟ้องร้อง ฉะนั้น ถ้าได้ยื่นฟ้องต่อศาลแต่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาล อายุความก็ยังนับอยู่ อายุความจะหยุดนับเมื่อฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาลด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1735/2514 (ประชุมใหญ่)²⁴ ตามประมวลกฎหมาย มาตรา 95 วรรคหนึ่ง แสดงว่าต้องฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาล อายุความจึงจะหยุดนับต่อไป ในกรณียังไม่ได้ตัวมาขังศาล แม้ยื่นฟ้องแล้ว อายุความยังเดินอยู่ การยื่นฟ้องและศาลรับฟ้องไว้ ไม่ทำให้เป็นการขยายอายุความ

---

²²คดีระหว่างรัฐกับ Mc Gee ที่ศาลสูงของรัฐ California ในปี 1934 ในคดีอาญาที่มีข้อจำกัดในเรื่องอายุความไว้จะไม่มี การฟ้องคดีหลังจากอายุความได้สิ้นสุดลง ศาลจึงถูกจำกัดอำนาจในการพิจารณา Rollin M. Perkins, *Case and Materials on Criminal and Procedure*, 1959, P.798

²³เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536) หน้า 546.

²⁴คำพิพากษาฎีกาที่ 1735/2514 (ประชุมใหญ่)

หากผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง ซึ่งศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องของโจทก์ระหว่างนั้นจะถือว่าได้ตัวจำเลยมาอยู่ในอำนาจศาลแล้วไม่ได้ อายุความยังไม่หยุดนับ ตามนัย (คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2538²⁵)

คดีที่ผู้เสียหายฟ้องจำเลยเอง และศาลให้ประกันตัวจำเลยไปแล้ว พนักงานอัยการฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกได้โดยไม่ต้องนำส่งตัวจำเลยพร้อมฟ้อง เพราะถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1497/2496 (ประชุมใหญ่)²⁶ ผู้เสียหายฟ้องจำเลยฐานทำร้ายร่างกาย ศาลให้จำเลยมีประกันตัวไป ต่อมาพนักงานอัยการฟ้องจำเลยในมูลกรณีเดียวกันคือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจของศาลที่จะบังคับให้นายประกันส่งตัวจำเลย มารับสำเนาฟ้องได้ พนักงานอัยการไม่ต้องส่งตัวจำเลยมาพร้อมกับฟ้อง

หรือกรณีที่ศาลชั้นต้นรับฝากขังจำเลยไว้ในระหว่างสอบสวนแล้ว แต่หลบหนีไปก่อนโจทก์ยื่นฟ้อง ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว พนักงานอัยการฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องส่งตัวจำเลยมาพร้อมกับฟ้อง เช่นกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1735/2514 (ประชุมใหญ่)²⁷ ศาลชั้นต้นได้รับฝากขังผู้ต้องหาไว้จากพนักงานสอบสวนและออกหมายขังไว้แล้ว ผู้ต้องหาหลบหนีไปก่อนโจทก์ยื่นฟ้อง กรณีเช่นนี้นับได้ว่าจำเลยเป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจศาลนี้แล้ว ศาลชั้นต้นชอบที่จะรับฟ้องของอัยการโจทก์ไว้ดำเนินการต่อไป แต่กรณีที่จำเลยถูกขังอยู่ในคดีหนึ่ง แต่ได้หลบหนีไปจากเรือนจำก่อนฟ้องไม่ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลในคดีอื่นด้วย

---

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2538

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 1497/2496 (ประชุมใหญ่)

²⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1735/2514 (ประชุมใหญ่)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1020/2518²⁸ จำเลยสองคนต้องจำคุกในคดีอื่น อัยการฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีนี้โดยขอให้ศาลเบิกตัวจำเลยมาศาล แต่จำเลยคนหนึ่งหลบหนีไปจากเรือนจำก่อนฟ้อง ดังนี้ ศาลรับฟ้องเฉพาะจำเลยที่มีตัวเท่านั้น เพราะจำเลยที่หลบหนีมิได้ถูกศาลสั่งไว้ในคดีนี้

ดังนั้น หากเมื่อศาลได้ประทับฟ้องไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลอายุความก็ต้องนับเรื่อยไป หรือยังคงเดินอยู่ต่อไป ถ้าครบกำหนดแล้วยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดคดีนั้นก็ขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 นี้ แต่ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้วอายุความจึงจะหยุดนับ

2. การฟ้องคดีอาญาต้องกระทำภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 โดยแบ่งเป็น 2 กรณีคือ

ก. อายุความฟ้องคดีนับแต่วันกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคแรก หรือนับแต่วันเกิดเหตุแห่งคดีนั่นเอง คือเหตุเกิดวันใดอายุความจะเริ่มนับแต่วันนั้นเป็นต้นไป จนครบกำหนดตาม (1)-(5) ถ้ายังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องศาล ก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความฟ้องคดีนั้น

ข. อายุความกรณีที่ผู้ถูกฟ้องหรือจำเลยได้หลบหนีไป หรือเกิดอาการวิกลจริตขึ้น จนศาลต้องสั่งงดการพิจารณาไว้ก่อน กฎหมายบัญญัติให้นับอายุความใหม่โดยนับแต่วันที่หลบหนี หรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา เพราะจำเลยวิกลจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสอง หากพ้นกำหนดระยะเวลาตาม (1)-(5) แล้ว ก็ถือว่าคดีขาดอายุความเช่นเดียวกัน

---

²⁸คำพิพากษาฎีกาที่ 1020/2518

กรณีที่ผู้กระทำผิดหลบหนีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสองนี้ คือกรณีที่จำเลยซึ่งถูกฟ้องต่อศาลและคดีอยู่ระหว่างพิจารณานั้นเอง ซึ่งในกรณีนี้ศาลย่อมทำการพิจารณาสืบพยานต่อไปไม่ได้ เพราะการพิจารณาสืบพยานคดีอาญาศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ดังนั้นศาลจะสั่งให้จำหน่ายคดีชั่วคราวและออกหมายจับจำเลย หมายจับดังกล่าวออกตามอำนาจในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (3) และหมายจับนั้น คงใช้ได้อยู่นกว่าจะจับได้ แต่ถ้ายังจับไม่ได้จนขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 นับแต่วันที่หลบหนี ก็ถือว่าหมายจับนั้นสิ้นผลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68

ส่วนกรณีที่ผู้กระทำผิดหรือจำเลยวิกลจริตนั้น เป็นกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 ซึ่งกำหนดไว้ว่าในระหว่างดำเนินการพิจารณา ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้วิกลจริต และไม่สามารถต่อสู้คดีได้ให้ศาลสั่งให้แพทย์ตรวจผู้นั้น แล้วเรียกให้แพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำหรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้วิกลจริต และไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการพิจารณาไต่สวนกว่าผู้นั้นจะหายวิกลจริต หรือสามารถจะต่อสู้คดีได้

ถ้านับแต่วันที่ศาลสั่งงดการพิจารณาศาลยังมีอำนาจดำเนินการพิจารณาคดีได้ เพราะจำเลยยังไม่หายวิกลจริตหรือไม่สามารถต่อสู้คดีได้ จนครบกำหนดตาม (1) (2) (3) (4) หรือ (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ดังกล่าว จึงถือว่าคดีขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสอง

กรณีที่ศาลพิจารณาสืบพยานโจทก์จำเลยเสร็จ แล้วนัดฟังคำพิพากษาต่อไป นับแต่วันเสร็จการพิจารณา และระหว่างรอฟังคำพิพากษาจำเลยได้หลบหนีไปหรือเกิดอาการวิกลจริตขึ้น สำหรับกรณีวิกลจริต ถ้าจำเลยมาฟังคำพิพากษตามกำหนดนัดโดยมีอาการวิกลจริตปรากฏชัดหรือศาลสงสัยและส่งตัวไปให้แพทย์ตรวจอาการ ซึ่งแพทย์ตรวจแล้วยืนยันว่าจำเลยวิกลจริต ศาลย่อมอ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟังไม่ได้ เพราะจำเลยคงไม่รับรู้และเข้าใจคำพิพากษาที่ศาลอ่าน ต้องเลื่อนการอ่านคำพิพากษาไปจนกว่าจำเลยจะหายวิกลจริต ดังนั้น ก็ยังไม่ถือว่ามีการพิพากษา ต้องใช้อายุความตามมาตรา 95 เพราะคำพิพากษายังไม่ได้อ่านในศาลโดยเปิดเผยตามมาตรา 188 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่มีผลเป็นคำพิพากษา เหตุนี้ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาทำคำพิพากษาส่งมายังศาลชั้นต้น เพื่ออ่านให้คู่ความฟัง แต่ศาลชั้นต้นยังไม่ได้อ่านคำพิพากษานั้นตามวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา

182 ก็ยังไม่ถือว่าคดีนั้นได้มีคำพิพากษาแล้ว ต้องใช้มาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญาบังคับในเรื่องอายุความ²⁹

แต่ถ้าเป็นกรณีที่จำเลย หลบหนีไประหว่างคดีฟังคำพิพากษา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 182 วรรคสาม กำหนดไว้ว่าในกรณีที่จำเลยไม่อยู่ โดยไม่มีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง ก็ให้ศาลรอการอ่านไต่สวนกว่าจำเลยจะมาศาล แต่ถ้ามีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง ให้ศาลออกหมายจับจำเลย เมื่อได้ออกหมายจับและไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันออกหมายจับ ก็ให้ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งจับแจ้งจำเลยได้ และให้ถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษานั้นแล้ว ความผิดอาญาโดยส่วนมากจะมีโทษจำคุกและหรือโทษปรับควบคู่กันไป เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจเลือกลงโทษอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เช่นนี้ ต้องถือโทษจำคุกเป็นหลักในการกำหนดอายุความ เช่น "ลักทรัพย์เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 มีโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกพันบาท" ต้องถือเอาโทษจำคุกสามปี ในการกำหนดอายุความ ซึ่งตรงกับมาตรา 95(3) คืออายุความสิบปีสำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปีเป็นต้น แต่ถ้าความผิดใดมีแต่โทษปรับสถานเดียว จึงถือเอาโทษปรับเป็นหลักในการกำหนดอายุความ เช่นทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 372 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท อันเป็นโทษอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (5) มีอายุความหนึ่งปีเป็นต้น

สำหรับโทษริบทรัพย์สิน ก็เป็นโทษอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95(5) แต่ถือว่าเป็นโทษอุปกรณณ์ เพราะถ้าไม่มีการฟ้องความผิดฐานใดฐานหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ทรัพย์สินใดในการกระทำความผิด ก็ไม่อาจขอให้ศาลริบทรัพย์สินนั้นได้ ดังนั้น โทษริบทรัพย์สินจึงไม่ใช่ตัวกำหนดอายุความ

อีกกรณีหนึ่ง ถ้าอายุความตามกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ไม่เหมือนกัน เพราะกำหนดระวางโทษในความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะใช้อายุความที่เป็นคุณแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 ทั้งนี้ศาลจะพิจารณาตามตัวบทกฎหมายในขณะที่โจทก์ฟ้องเป็นเกณฑ์

²⁹จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2536), หน้า 1058.

ชี้ขาดความเห็นแย้งที่ 60/2535³⁰ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนหลังคาอาคารเป็นความผิด แต่ต่อมามีกฎหมายใหม่แก้ไขโทษใหม่ จึงต้องเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งมีอายุความเพียง 5 ปี นับแต่วันทำผิด ขาดอายุความแล้ว

และชี้ขาดความเห็นแย้งที่ 2/2537³¹ เมื่อกฎหมายใหม่มีโทษน้อยกว่าย่อมเป็นคุณกว่า ตามกฎหมายใหม่ เมื่อคำนวณตามอายุความของกฎหมายใหม่ ขาดอายุความแล้ว สิทธิภาคีไปฟ้องย่อมระงับไป

ถ้าฟ้องคดีที่ไม่ขาดอายุความตามกฎหมายเก่า แต่ขาดอายุความตามกฎหมายใหม่ที่ออกมาใช้หลังจากฟ้องคดีนั้นแล้ว ถือว่ากฎหมายใหม่ไม่ลบล้างผลแห่งการฟ้องที่ไม่ขาดอายุความในขณะที่ฟ้องคดีนั้น ตาม (คำพิพากษาฎีกาที่ 1106/2503³²)

ดังนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ถือเอาการฟ้องคดีต่อศาลเป็นเกณฑ์ คือผู้กระทำความผิดได้มาอยู่ในอำนาจศาลแล้วหากหลบหนีหรือวิกลจริตในระหว่างนั้น จึงให้เริ่มต้นนับความอายุความใหม่ แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่อยู่ในอำนาจศาล เช่น ถูกจับและควบคุมระหว่างสอบสวน ไม่ว่าจะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือของอัยการ ถ้าหลบหนีหรือวิกลจริตในระหว่างนั้น อายุความไม่เริ่มนับใหม่ แต่จะดำเนินไปนับแต่วันกระทำความผิดจนครบกำหนดตาม (1) – (5) ของมาตรา 95 ทั้งนี้เพราะถือว่ายังมีได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาล ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95

3. การนับอายุความให้เริ่มนับแต่วันกระทำความผิด คือวันที่การกระทำอันก่อให้เกิดความผิดได้กระทำครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนผลที่เกิดขึ้นจะสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นเพียงขั้นพยายามกระทำความผิดนั้นไม่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่ว่าลักษณะของการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดฐานใดและกฎหมายกำหนดอัตราโทษขั้นสูงไว้เท่าใด

ดังนั้น อายุความฟ้องร้อง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ที่ให้เริ่มนับแต่วันกระทำความผิด จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากนับวันกระทำความผิดผิดไป ก็จะทำให้การนับอายุความฟ้องร้องผิดไปด้วย ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไป

³⁰ชี้ขาดความเห็นแย้ง ที่ 60/2535

³¹ชี้ขาดความเห็นแย้งที่ 2/2537

³²คำพิพากษาฎีกาที่ 1106/2503

3.6.1.1 การนับอายุความฟ้องคดีอาญา

การนับอายุความฟ้องในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ให้นับตั้งแต่วันกระทำความผิด อาจมีปัญหาว่าจะนับจากวันแรกที่ลงมือกระทำความผิด ตลอดไปจนถึงวันที่การกระทำอันก่อให้เกิดความผิดได้กระทำครบถ้วน ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งมีลักษณะของการกระทำเป็นความผิดต่อเนื่องกันไปหรือจะนับวันสุดท้ายที่กระทำความผิด สำเร็จ กล่าวคือ ถ้าความผิดประกอบด้วยกรกระทำหลายกรรมรวมเป็นความผิดฐานหนึ่ง เช่น ชู้เจ็ญ เอาทรัพย์ไป หรือหลอกลวงและได้ไปซึ่งทรัพย์สิน อายุความเริ่มนับเมื่อมีการกระทำอัน สุดท้ายแห่งความผิด เช่น ชู้เจ็ญวันนี้ แต่เอาทรัพย์ไปในวันหลัง อายุความนับแต่วันเอาทรัพย์ไป หลอกลวงวันนี้ อีก 3 วันจึงได้ทรัพย์ไป การรับเอาทรัพย์ไปเป็นการกระทำอันสุดท้ายที่ครบ องค์ประกอบเป็นความผิดขึ้น อายุความเริ่มนับแต่วันนั้น³³ หรือ นับอายุความตั้งแต่วันแรกที่ได้มีการชู้เจ็ญแม้ยังไม่ได้ทรัพย์ไป ซึ่งเป็นการพยายามกระทำความผิด

หากเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันกระทำความผิดแล้ว อายุความจะนับ ไปจนถึงวันฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขังศาล ก็จะเป็นการเปลี่ยนหลักในกฎหมายลักษณะอาญา เดิม ตามมาตรา 78 ที่นับจนถึงวันที่ยื่นฟ้อง เหตุนี้ถ้าได้ฟ้องต่อศาล แต่ยังไม่ได้ตัวจำเลยมาขังศาล หรือขอให้ศาลขังจำเลยไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 แต่ยังไม่ ได้ฟ้อง ถ้าครบกำหนดอายุความเสียก่อนได้ตัวจำเลยมาขังศาล หรือ ก่อนฟ้อง ก็ต้องถือว่าขาดอายุ ความแล้วเช่นกัน

สำหรับในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง จะต้องส่งตัว จำเลยพร้อมกับฟ้องเสมอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ถ้าวันที่ อัยการฟ้องและส่งตัวจำเลยพร้อมฟ้องนั้นยังอยู่ในกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 นับแต่วันเกิดเหตุให้ฟ้อง ถือว่าอัยการฟ้องภายในอายุความสำหรับคดีนั้นแล้ว ศาลต้อง รับประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป

³³ เรื่องเดียวกัน , เจริญธรรมที่ 8 , หน้า 1059.

การขอขงไว้ก่อนไม่เป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงแต่อย่างใด เมื่อศาลมีคำสั่งขงในระหว่างสอบสวนถือว่า จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว แม้จำเลยหนีจากการคุมขง ตามคำสั่งศาล ก่อนอัยการยื่นฟ้อง อัยการขอมฟ้องได้ โดยนับอายุความใหม่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสอง

ในคดีอาญาที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง เพราะกฎหมายมิได้บังคับให้ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นโจทก์ต้องส่งตัวจำเลยมาศาลพร้อมฟ้อง และฟ้องของผู้เสียหายต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องของศาลเสียก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 ถ้าพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องกลับหลังจำเลยให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มาแต่แต่งตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น

ฉะนั้นในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ เมื่อได้แจ้งวันนัดให้จำเลยทราบแล้ว ก็น่าจะถือว่าได้ตัวจำเลยมายังศาลแล้ว มิฉะนั้นขอมเป็นการประหลาดมาก ถ้าคดีที่ฟ้องไว้แล้วตั้งแต่ยังไม่ขาดอายุความ จะขาดอายุความลงในระหว่างที่ศาลไต่สวนมูลฟ้องอยู่ แต่การแจ้งวันนัดไต่สวนมูลฟ้องโดยประกาศหนังสือพิมพ์ ไม่ถือว่าได้ตัวจำเลยมาศาล ตาม(คำพิพากษาฎีกาที่ 986/2514 ³⁴)

หากศาลไต่สวนมูลฟ้อง หมายเรียกจำเลยมาพิจารณาได้ เมื่อเกิน 10 ปี แม้ราษฎรยื่นฟ้องไว้ในอายุความ 10 ปี ก็ขาดอายุความระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องนั่นเอง ถือว่าได้ตัวจำเลย มายังศาลแล้วไม่ได้³⁵ ตาม (คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2528³⁶)

³⁴คำพิพากษาฎีกาที่ 986/2514

³⁵เรื่องเดียวกัน , เจริญธรรมที่ 8 , หน้า 1069-1070.

³⁶คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2528

กรณีที่น่าปรากฏตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 169 “เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ได้อำนาจหมายมา ให้ศาลออกหมายเรียก หรือหมายจับมาแล้ว แต่ควรอย่างไรเพื่อพิจารณาต่อไป” จำเลยได้รับหมายเรียกเมื่อใด น่าจะถือว่าเป็นการได้ตัวมาศาล เมื่อนั้น ไม่จำเป็นที่จำเลยจะต้องมาศาลตามวันในหมายเรียกนั้นแล้ว ถ้าหากได้รับหมายเรียกแล้วไม่มาศาล ก็ต้องถือว่าหลบหนีไป การนับอายุความ ก็ต้องนับใหม่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 วรรคสอง

ส่วนในกรณีที่จับตัวได้ตามหมายจับของศาล ถือว่าเป็นการได้ตัวตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 169 แล้ว เช่น จับจำเลยได้ตามหมายจับคดี ยังไม่ขาดอายุความ แต่กว่าจะนำตัวมาส่งศาลได้ พ้นกำหนดอายุความแล้ว ก็ไม่ถือว่าคดีขาดอายุความ

แต่หากเป็นการฟ้องต่อศาลที่ไม่มีอำนาจพิจารณา เมื่อมีการฟ้องคดีใหม่ในศาลที่มีเขตอำนาจ คงบังคับตามอายุความเดิม ตั้งแต่วันกระทำความผิด จนถึงวันฟ้อง และส่งตัวจำเลยต่อศาลในคดีใหม่³⁷

ในกรณีที่โจทก์ฟ้องจำเลยหลายคน จำเลยบางคนรับสารภาพ ศาลสั่งให้โจทก์แยกฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธเป็นคดีใหม่ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 หากมีการฟ้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แม้ตามจริงคดีจะขาดอายุความแล้วก็ตาม ก็ถือว่าโจทก์ฟ้องคดีและส่งตัวจำเลยพร้อมฟ้องภายในกำหนดอายุความในคดีเดิมแล้ว การที่ฟ้องใหม่หลังจากที่คดีขาดอายุความแล้ว เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งศาลเท่านั้น และไม่เป็นการขยายอายุความอาญาให้เป็นผลร้ายแก่จำเลย

ส่วนในกรณีที่ไม่ได้ฟ้องภายในเวลาที่ศาลกำหนด คำสั่งนั้นก็สิ้นผล แม้ฟ้องใหม่ได้ในภายหลัง ก็ต้องอยู่ในบังคับของอายุความทั่วไป

---

³⁷ คดีระหว่างรัฐกับ Hickey 131 Tenn: 112, 174 S.W. 259 (1915) หากศาลยกฟ้องเนื่องจากข้อบกพร่องหรือไม่ สมบูรณ์ ของคำฟ้อง และมีการยื่นฟ้องใหม่ หลังจากระยะเวลาที่กำหนดโดยกฎหมายอายุความล่วงพ้นไปแล้วก็ตาม คำฟ้องใหม่จะไม่ถูกจำกัดโดยอายุความ: Ibid , P. 799.

อายุความฟ้องร้องผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรไทย ที่อาจต้องรับโทษในราชอาณาจักร ต้องใช้อายุความตามประมวลกฎหมายอาญาเช่นกัน เช่น เจ้าพนักงานในสถานทูตไทยในต่างประเทศชกขอกเงินหลวง เป็นต้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 909/2469)³⁸

ในกรณีที่มีตัวการร่วมในการกระทำความผิดเดียวกันหลายคน เมื่อบางคนถูกฟ้องต่อศาลแล้ว ไม่ทำให้อายุความสำหรับคนอื่นขยายออกไปด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1220/2462)³⁹

อายุความอาญาไม่ได้กำหนดไว้ว่า การนับอายุความให้นับอย่างไร จึงต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 5 ว่าด้วยระยะเวลา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 22 มาใช้บังคับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 195/5 “กำหนดระยะเวลาเป็นสัปดาห์ เดือน หรือ ปี ให้กำหนดตามปีปฏิทิน” หรือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/8 “ถ้าวันสุดท้ายของระยะเวลาเป็นวันหยุดทำการตามประกาศเป็นทางการหรือตามประเพณีให้นับวันที่เริ่มต้นทำการใหม่ต่อจากวันที่หยุดทำการนั้นเป็นวันสุดท้ายของระยะเวลา”

ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติเรื่อง อายุความคดีอาญาไว้โดยเฉพาะแล้ว จะนำบทบัญญัติเรื่อง อายุความสะดุดหยุดอยู่ หรือการขยายระยะเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/7 มาใช้บังคับไม่ได้ เพราะอายุความนั้นตามปกติจะย่นหรือขยายออกไม่ได้ หากกฎหมายต้องการให้ขยายอายุความออกไปในกรณีใด ก็จะมีบัญญัติไว้โดยชัดเจนหากไม่แล้ว การย่นหรือขยายอายุความย่อมกระทำไม่ได้

3.6.1.2 การนับอายุความในความผิดที่พิจารณาได้ความ

ในกรณีอายุความฐานความผิดที่ฟ้องกับอายุความความผิดที่พิจารณาได้ความต่างกัน ปัญหาการนับอายุความจะนับอย่างไรนั้น กรณีดังกล่าว มีคำพิพากษาฎีกาที่ 957/2534 และคำพิพากษาฎีกาที่ 5494/2534 ได้พิพากษาไว้แตกต่างกัน ดังนี้

³⁸คำพิพากษาฎีกาที่ 909/2469

³⁹สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม , 2510) , หน้า 715.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5494/2534 คดีโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษฐานขับรถยนต์โดยประมาท ทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัสตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 ซึ่งมีโทษปรับจำคุกไม่เกิน 3 ปี อายุความคดีนี้มี 10 ปี แต่ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 ซึ่งมีอายุความ 1 ปี แต่โจทก์ได้ฟ้องจำเลยภายในอายุความที่ถูกกล่าวหาแล้วนั้น วิเคราะห์แล้วหากจะถืออายุความจากข้อหาหรือฐานความผิดฐานตามที่โจทก์ฟ้องผู้กล่าวหาหรือจำเลย อาจไม่ได้รับความเป็นธรรม และอาจทำให้มีการฟ้องในข้อหาที่มีอัตราโทษสูงกว่าที่ได้กระทำผิดจริง เหตุดังกล่าวอาจทำให้เป็นการขยายอายุความฟ้องคดีอาญาซึ่งจะเป็นโทษต่อจำเลย ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า อายุความฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ต้องถือว่าตามอัตราโทษของความผิดที่พิจารณาได้ความ คดีนี้ได้ความเป็นยุติว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 ซึ่งมีอายุความฟ้องร้อง 1 ปี มาตรา 95 (5) เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์ฟ้องเกิน 1 ปี นับแต่วันกระทำความผิด ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความ

ดังนั้น คำพิพากษาศาลฎีกาได้วางหลักว่า อายุความฟ้องคดีอาญา ต้องถือตามอัตราโทษความผิดที่พิจารณาได้ความ ไม่ใช่ถือตามข้อหาที่โจทก์ฟ้อง คำพิพากษาศาลฎีกานับนั้นแตกต่างกับ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 975/2534 ซึ่งวินิจฉัยไว้ดังนี้

ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า ตามวันเวลาเกิดเหตุ จำเลยใช้มีดแทง ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กาย และศาลล่างทั้งสองฟังว่า จำเลยกระทำความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296 จำเลยฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายในคดีนี้ เมื่อศาลฟังว่าการกระทำความผิดของจำเลยเป็นความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ซึ่งวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ จะต้องฟ้องภายในอายุความสิบปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (3) แม้โจทก์จะฟ้องขอให้ลงโทษพยายามฆ่า

แต่เมื่อพิจารณาได้ความว่า จำเลยกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 เช่นนี้ ศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยไม่ได้โดยเหตุแห่งการกระทำความผิดของจำเลยในคดีขาดอายุความนั้น ศาลฎีกาเห็นว่าอัตราโทษที่จะนำมาพิจารณากำหนดอายุความฟ้องผู้กระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 นั้น ถืออัตราโทษสูงสุดสำหรับความผิดที่บัญญัติไว้ในบทมาตราที่โจทก์ฟ้องเป็นหลักมิใช่ถือตามโทษที่ศาลกำหนดในคำพิพากษาลงแก่จำเลย คดีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยพยายามฆ่าผู้เสียหายและขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288,80 ซึ่งมีอัตราโทษสูงสุดจำคุกตลอดชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (1) กำหนดอายุความไว้ 20 ปี คดีนี้เหตุเกิดวันที่ 6 ธันวาคม

2517 โจทก์ฟ้องเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2532 ฟ้องของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาชอบแล้ว ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้นพิพากษายืน

ซึ่งจะเห็นว่าลักษณะคดีของทั้งสองคดีเป็นอย่างเดียวกันแต่วินิจฉัยไปคนละทาง จึงควรจะมีการพิจารณาว่าควรจะเป็นไปในแนวทางเช่นไร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคสุดท้าย “ถ้าความคิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจจะเป็นความคิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้”

ดังนั้นศาลจะลงโทษตามที่การพิจารณาได้ความ หากโจทก์ประสงค์จะให้ลงโทษด้วย

หากความคิดที่ได้ความนั้น ขาดอายุความเสียแล้ว ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ เพราะตามปกติเมื่อโจทก์ฟ้อง รวมการกระทำหลายอย่าง ก็จะไปบรรยายฟ้องถึงการกระทำหลักที่กฎหมายบัญญัติไว้ที่รวมการกระทำเหล่านั้น ศาลก็พิพากษาลงโทษการกระทำในส่วนที่ได้อาศัยการกระทำหลักเป็นเกณฑ์ จึงถือว่าเมื่อการกระทำหลักไม่ขาดอายุความก็สามารถลงโทษการกระทำอย่างอื่นที่ได้ความว่าเป็นความคิดได้ ทั้งนี้เพราะความคิดได้เกิดขึ้นแล้ว การที่โจทก์ฟ้อง ถือว่ามีมูลในความคิดที่เป็นหลัก เพียงแต่ทางพิจารณานำสืบไม่ได้ คงได้ความในความคิดในส่วนน้อยเท่านั้นเมื่ออายุความหลักไม่ขาด ศาลย่อมลงโทษการกระทำที่ได้ความได้ ทั้งนี้ด้วยเป็นอำนาจศาลในการพิจารณาลงโทษในการกระทำที่โจทก์ไม่ได้ฟ้องเท่านั้น

การแปลความดังกล่าวนี้ ก็จะตรงกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคท้าย มีความต้องการให้ลงโทษไว้เพื่อจะได้ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด เป็นต้นว่า โจทก์ฟ้องฐานพยายามลักทรัพย์ ในเคหสถาน การพิจารณาได้ความว่า จำเลยบุกรุกเข้าไปในเคหสถานโจทก์ แต่ไม่ได้พยายามลักทรัพย์ ดังนี้ลงโทษบุกรุกได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 556/2499) หรือจำเลยบังคับให้เขาขับรถยนต์และขับรถของเขาไปเพื่อหนีมิให้ถูกทำร้ายและถูกจับ ฟันไปแล้วก็จอดทิ้งไว้ข้างทางไม่มีเจตนาจะถือเอารถคันนั้น ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพลงโทษได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1683/2500) เป็นต้นเหล่านี้ ก็จะมีปัญหาว่าความคิดที่ศาลลงโทษนั้น เป็นความคิดอันยอมความได้จะต้องพิจารณาไปถึงว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีหรือไม่ หากจะวินิจฉัยว่าผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ฐานบุกรุกหรือทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ โจทก์ไม่มีอำนาจ

ฟ้องฐานนี้ ศาลจึงลงโทษไม่ได้ก็จะเป็นการผิดความประสงค์ของกฎหมายที่ต้องการให้ลงโทษตามความมุ่งหมายในมาตรา 192 วรรคท้ายแห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังกล่าว

แนวความคิดที่ให้ศาลลงโทษได้นั้น เพราะจากความคิดที่ว่า เมื่อปรากฏต่อศาลว่า ความผิดนั้นได้กระทำลงแล้วและมาสู่ศาลโดยวิธีพิจารณาหรือกระบวนการทางกฎหมายอย่างถูกต้อง โดยเป็นเรื่องที่ฟ้องในการกระทำผิดอื่น แต่มาได้ความว่ามีกระทำความผิดอันหนึ่งที่กฎหมายให้อำนาจศาลลงโทษ ในกรณีเช่นนี้ ศาลก็ย่อมลงโทษได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงอายุความ เพราะการฟ้องคดีเรื่องนั้นอยู่ในกำหนดอายุความตามกฎหมายอยู่แล้ว การที่จะปล่อยผู้กระทำความผิดที่ทางพิจารณาได้ความทางศาลโดยชัดเจน คงไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการลงโทษในทางปราบปรามแต่อย่างใด

ดังนั้น แนวความคิดจึงควรจะเป็นไปตามแนวฎีกาก่อน คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 957/2534 จะตรงกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษ และการกำหนดอายุความในคดีอาญา⁴⁰ กฎแห่งการลืมหืม

3.6.1.3 การนับอายุความการกระทำความผิดความเดียวผิดกฎหมายหลายบท

ในกรณีการนับอายุความการกระทำความผิดความเดียวผิดกฎหมายหลายบทนั้น มี (คำชี้ขาดความเห็นแย้งที่ 49/2537)⁴¹ ได้ชี้ขาดไว้ปรากฏดังนี้ ข้อเท็จจริงได้ว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานขบถโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส และมีผู้อื่นถึงแก่ความตาย หลบหนี ไม่หยุดช่วยเหลือ ไม่แสดงตัวและไม่แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใกล้เคียง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 78, 160 วรรคแรก ผู้ต้องหามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนภายหลังเกิดเหตุถึง 2 เดือน จึงชี้ขาดให้ฟ้องผู้ต้องหา

⁴⁰จิตติ เจริญฉ่ำ, ความผิดที่พิจารณาได้ความ นับอายุความอย่างไร, วารสารอัยการ, เมษายน 2535, หน้า 132-136.

⁴¹จิตติ เจริญฉ่ำ, ชี้ขาดความเห็นแย้งความผิดฐานขบถโดยประมาทและอายุความฟ้องร้อง, อัยการนิเทศ, เล่มที่ 57, ฉบับที่ 1, 2538, หน้า 51-52.

ส่วนความผิดฐานขับรดโดยประมาท นำหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43, 157 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 มีอายุความฟ้องร้องเพียง 1 ปี คดีจึงขาดอายุความฟ้องร้องแล้ว จึงสั่งยุติการดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาในฐานะความผิดดังกล่าว

ตามคำชี้ขาดความเห็นแย้งนี้ มีปัญหาเรื่องการกระทำกรรมเดียวกันในความผิดเดียวกันนั้น จะวินิจฉัยแบ่งแยกโทษออกมาว่า เป็นการขาดอายุความได้หรือไม่ เพราะถ้าเป็นความผิดหลายกระทงหรือหลายกรรม ซึ่งไม่ใช่กรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทแล้ว สำหรับกระทงใดที่ขาดอายุความนั้นก็ยังสามารถดำเนินคดีกับกระทงอื่นที่ยังไม่ขาดอายุความได้ เพราะแต่ละความผิดนั้นแยกออกจากกันไป ซึ่งในการพิพากษาคดีศาลก็จะต้องเรียงกระทงลงโทษตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 เมื่อมีการเรียงกระทงลงโทษ กระทงความผิดใดที่ขาดอายุความก็ไม่สามารถลงโทษได้ หรือไม่สามารถที่จะเอามาเรียงเป็นกระทงลงโทษรวมไปได้ จึงสามารถชี้ได้ว่ากระทงใดขาดอายุความได้

สำหรับความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทนั้น ในความผิดที่เห็นว่าขาดอายุความนั้นจะกลมกลืนกันไปกับกรรมใหญ่ที่ยังไม่ขาดอายุความ ก็คงถือว่ายังเป็นการกระทำอันเดียวกันอยู่ ไม่อาจจะแยกการกระทำออกจากกันได้ จึงไม่มีทางที่จะวินิจฉัยว่าการกระทำส่วนหนึ่งนั้นขาดอายุความได้เลย เพราะกรรมใหญ่ที่เป็นการกระทำนั้นไม่ได้ขาดอายุความ การกระทำนั้นก็ยังเป็นการกระทำอยู่ไม่ได้แยกเป็นหลายการกระทำ จะพิจารณาความผิดเล็กขาดอายุความแล้ว ซึ่งเป็นผลของการกระทำไม่ใช่เป็นการกระทำ เมื่อผลของการกระทำที่สำคัญไม่ขาดอายุความ จะพิจารณาความผิดฐานเล็กขาดอายุความไม่ได้ การกระทำที่เป็นกรรมเดียวกันนั้น จะไม่สามารถแยกพิจารณาได้เลยเพราะหากวินิจฉัยในความผิดที่มีโทษต่ำกว่าถึงที่สุดไปแล้ว ในกรรมเดียวกันนั้นบทที่มีโทษหนักก็ต้องยุติไปด้วย เพราะเป็นการวินิจฉัยซ้ำเหมือนกับในเรื่องการฟ้องซ้ำ แต่การฟ้องโทษสูงนั้นยังมีได้ฟ้องและโทษต่ำก็ยังไม่ฟ้อง ข้อนี้ข่อมไม่ห้ามที่จะยังฟ้องในบทที่มีโทษสูงได้

ดังนั้น ในปัญหาตามคำชี้ขาดความเห็นแย้งเรื่องนี้ ในความผิดฐานขับรดโดยประมาทหวาดเสียวตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก และประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 ข่อมเป็นความผิดกรรมเดียวกับขับรดโดยประมาท ซึ่งจับโดยหวาดเสียวและเป็นเหตุให้คนตายหาใช่คนละกรรมกันไม่ แม้ความผิดที่มีโทษต่ำจะขาดอายุความก็ตาม แต่การกระทำนั้นจริง ๆ ยังไม่ขาดอายุความในความผิดที่มีโทษ

หนักแต่อย่างไร และสามารถอ้างบทลงโทษในบทที่มีโทษต่ำได้ เมื่อฟ้องรวมกันไปกับบทที่มีโทษหนัก ดังนั้นจึงยังไม่สมควรคว่นวินิจฉัยว่ากรรมที่มีโทษเบาขาดอายุความแล้ว ควรจะนำไปอ้างเป็นการกระทำเดียวกับการฟ้องในบทที่มีโทษหนักด้วย⁴²

3.6.1.4 วันกระทำผิด

วันกระทำความผิดนี้เป็นส่วนสำคัญในการเริ่มนับอายุความคดีอาญา ซึ่งต้องเป็นที่เข้าใจว่าวันกระทำความผิดนั้นมีเพียงวันเดียว มิฉะนั้นจะทำให้การเริ่มนับอายุความไม่มีความแน่นอน ดังนั้น วันกระทำความผิดในกรณีนี้จึงหมายถึงวันที่การกระทำความผิดสำเร็จแล้ว เช่น ความผิดฐานออกเช็คโดยไม่มีเงิน ความผิดสำเร็จเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ความผิดฐานฆ่าคนตาย ความผิดสำเร็จเมื่อมีการประทุษร้ายผู้ตายจนถึงแก่ความตาย ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดสำเร็จเมื่อเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริต และการยึดถือครอบครองทรัพย์สิน ขาดตอนจากเจ้าของแล้ว เป็นต้น

ตามปกติจะยึดเอาวันเวลาเกิดเหตุในฟ้องโจทก์เป็นหลักว่าวันใด คือวันกระทำความผิดในคดีนั้น แต่ก็อาจมีกรณีที่จำเลยยกขึ้นต่อสู้ว่า วันเกิดเหตุในฟ้องมิใช่วันกระทำความผิด ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลจะต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 984/2535⁴³ ความผิดตาม พระราชบัญญัติ ว่าด้วย ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เกิดขึ้นเมื่อ ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คครั้งแรก เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2529 โจทก์จะต้องฟ้องคดีภายในสามเดือน นับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินครั้งแรก การที่จำเลยแก้ไขวันเดือนปีในเช็คพิพาทเป็นวันที่ 31 ธันวาคม 2531 แล้วมอบให้โจทก์ไปเรียกเก็บเงินอีกครั้งหนึ่ง แต่ธนาคารตามเช็คยังคงปฏิเสธการจ่ายเงิน เช่นเดิม จะถือว่าจำเลยกระทำความผิดครั้งใหม่ไม่ได้ โจทก์ฟ้องคดีเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2532 เกิน 3 เดือน นับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินครั้งแรก จึงขาดอายุความ

⁴²เรื่องเดียวกัน , เจริญธรรมที่ 21, หน้า 54 – 56.

⁴³คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 984/2535

ความคิดบางอย่างประกอบด้วยการกระทำหลายขั้นตอน วันกระทำความคิด คือ วันที่การกระทำอันก่อให้เกิดความคิดได้กระทำครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้แก่ กรณีที่ความคิดประกอบด้วยการกระทำหลายกรรมรวมเป็นความคิดฐานหนึ่ง เช่น ฉ้อโกงหรือ ชิงทรัพย์ วันกระทำความคิด คือ วันที่มีการกระทำอันสุดท้ายแห่งความคิดนั้น⁴⁴

ความคิดฐานฉ้อโกงต้องมีการหลอกลวงหรือแสดงความเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรบอกให้แจ้ง แล้วต่อมาได้ทรัพย์ไปจากผู้หลอกลวง กรณีนี้โจทก์จะบรรยายในฟ้องว่า เมื่อ วัน เดือน ปี นั้นจำเลยได้ไปหลอกลวงผู้เสียหายว่าอย่างไร ต่อมา วัน เดือน ผู้เสียหายหลงเชื่อคำหลอกลวงของจำเลย และต่อมาอีกวัน เดือน ปี หนึ่ง ผู้เสียหายได้มอบทรัพย์ให้แก่จำเลยไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการกระทำของจำเลยมีถึงสามขั้นตอน การกระทำความคิดฐานฉ้อโกงของจำเลยในคดีนี้สำเร็จเมื่อได้ทรัพย์ไปจากผู้เสียหาย ดังนั้นวันเกิดเหตุจึงเป็นวัน เดือน ปี ที่จำเลยได้ทรัพย์ไปจากผู้เสียหายนั่นเอง อายุความคดีนี้จึงเริ่มนับแต่วันนั้นเป็นต้นไป

ความคิดฐานชิงทรัพย์ จำเลยลักทรัพย์หลายชิ้นในบ้านของผู้เสียหาย เริ่มเข้าไปลักทรัพย์ตั้งแต่วันที่ 1 ลักเสร็จในวันที่ 2 ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับเจ้าทรัพย์มาพบเข้า และทำการขัดขวาง จำเลยจึงทำร้ายผู้เสียหาย จำเลยมีความผิดฐานชิงทรัพย์ และวันกระทำความคิด คือ วันที่ 2 ที่การกระทำครบถ้วนทุกขั้นตอน เป็นความคิดฐานชิงทรัพย์

กรณีเช่นนี้ต้องระวางว่า กรรมที่ประกอบเป็นความคิดอยู่ในกำหนดอายุความครบถ้วนทุกกรรม ถ้ากรรมที่อยู่ภายในกำหนดอายุความไม่ครบถ้วนที่จะประกอบเป็นความคิด ก็ต้องถือว่าขาดอายุความ เช่นถ้ามีการขู่หรือหลอกลวงหลายครั้ง การกระทำครั้งแรกขาดอายุความ แต่ยังมีกรขู่หรือหลอกลวงครั้งหลังอยู่ในอายุความ ความคิดนั้นก็ไม่ได้ขาดอายุความ แต่ถ้าการขู่หรือหลอกลวงทุกครั้งขาดอายุความหมดแล้ว แม้การได้ทรัพย์ไปยังไม่ขาดอายุความ ก็ต้องถือว่าความคิดทั้งฐานขาดอายุความแล้ว เพราะไม่มีการขู่หรือหลอกลวงกระทำในอายุความเลย

---

⁴⁴เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2536 หน้า 548.

การลักทรัพย์โดยกระทำอยู่เรื่อย ๆ อายุความนับตั้งแต่วันลักทรัพย์
สิ้นสุดท้าย กรณีเช่นนี้ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จตั้งแต่ลักทรัพย์ชั้นแรก แต่ยังไม่สิ้นสุดจนกว่า
จะลักทรัพย์สิ้นสุดท้าย แม้การลักทรัพย์ครั้งแรกจะขาดอายุความ การลักทรัพย์ครั้งถัดไปอาจยัง
ไม่ขาดอายุความก็ได้ กรณีเช่นนี้ถือเป็นการผิดกรรมเดียว และถือว่าไม่ขาดอายุความ เพราะจะ
แยกออกเป็นหลายกรรมต่างกันได้ก็จริง แต่เป็นที่แน่นอนว่า ถ้าโจทก์ฟ้องเฉพาะวันที่ขาดอายุ
ความแล้ว ศาลก็ต้องยกฟ้องอยู่เอง

การเขียนเครื่องหมายการค้า ซึ่งกระทำสืบเนื่องตลอดมาจนถึง
วันสุดท้าย อายุความนับแต่วันสุดท้ายนี้⁴⁵

การพยายามกระทำความผิด ถือเป็นข้อยกเว้น เพราะถือว่า ความผิด
ยังไม่สำเร็จ ดังนั้นการพยายามกระทำความผิดอายุความจึงเริ่มนับแต่วันที่ การกระทำสิ้นสุดท้าย
ก่อนที่จะยุติเพราะกระทำไม่สำเร็จ⁴⁶ หรือไม่บรรลุผลตามเจตนา ใน ประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 80 หรือ 81 แล้วแต่กรณี ตามปกติการกระทำทั่วไป มักรู้ผลว่าสำเร็จหรือไม่ในวันเดียวกัน
เช่น

ความผิดฐานลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าคนตาย การกระทำ
จะเป็นความผิดสำเร็จหรือเพียงขั้นพยายามมักจะรู้ผลในวันเวลาเดียวกัน ถ้าเอาทรัพย์ของเขาไป
โดยทุจริต แต่เอาไปไม่ได้เพราะเขาขี้แย่งคืนไปทันที หรือเล็งกระบอกปืนยิง แต่เขาหลบทัน
หรือยิงถูกที่ไม่สำคัญ จึงไม่ตาย เช่นนี้จะเห็นว่า วันเกิดเหตุที่ความผิดสำเร็จหรือเพียงขั้นพยายาม
จะไม่แตกต่างกันเลย จึงนับแต่วันเกิดเหตุนั้นได้ เหมือนกับทั้งความผิดสำเร็จ หรือขั้นพยายาม

ในกรณีความผิดบางประเภทที่ต้องมีการกระทำหลายขั้นตอน เช่น
วางแผนฆ่าคน มีการจ้างวานใช้ และการเตรียมการลวงหน้า หรือการวางแผนล่อโกงเงินใน
ธนาคารหรือการหลอกซื้อหรือหลอกขายที่ดินราคาแพง มักจะมีการวางแผนหลอกลวงหลาย
ขั้นตอนเหล่านี้ ถ้ากระทำไปไม่ตลอดเป็นความผิดสำเร็จ ก็ต้องดูว่า การกระทำยุติลงตอนใด วันที่
การกระทำยุติลงนั้น ซึ่งเป็นความผิดฐาน พยายาม ตามกฎหมายแล้ว คือวันเริ่มนับอายุความ

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน , เจริญธรรมที่ 8 , หน้า 1060.

⁴⁶ Manual of German Law No. 71 p. 95.

ถ้าการกระทำยุติลงนั้นยังไม่ถึงขั้นลงมือ ก็ไม่ผิดฐานพยายาม
กระทำความผิด แต่เป็นเพียงขั้นเตรียมการเพื่อกระทำความผิดเท่านั้น เช่น เตรียมการเพื่อ
กระทำความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ก็เป็นความผิดแล้วตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 107 , 108 , 109

การสะสมกำลังพลหรืออาวุธ เตรียมการอื่นใดหรือสมคบกัน
เพื่อเป็นกบฏ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 114 หรือ เตรียมเพื่อกระทำความผิดต่อความมั่นคง
ของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 128 หรือ เตรียมการเพื่อ
วางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 219 เหล่านี้เป็นความผิดฐาน
เตรียมการ ซึ่งกฎหมายเอาผิด จึงเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่เตรียมนั้น แต่วันเกิดเหตุกระทำ
ผิดฐานเตรียมการนี้ ตามปกติจะมีหลายวันต่อเนื่องกัน ในการฟ้องโจทก์จะบรรยายว่าระหว่าง
วัน เดือน ปี นี้ ถึง วัน เดือน ปี นั้น เวลากลางวัน และกลางคืนติดต่อกันตลอดมา จำเลยได้
เตรียมการเพื่อกระทำความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น หรือเตรียมการเพื่อเป็นกบฏ
เช่นนี้ ถือว่าวันเวลาระหว่างนั้นเป็นกระทำความผิด แต่จะเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่การ
เตรียมการยุติลงเป็นต้นไป

อย่างไรก็ตาม ความยากลำบากประการหนึ่งในการวินิจฉัยความรับ
ผิดทางอาญา คือ อย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการ “พยายาม” กระทำความผิด และอย่างไรจึงจะถือว่าเป็น
เป็นแต่เพียงการ “เตรียม” กระทำความผิด⁴⁷

ด้วยกฎหมายอาญานานาประเทศ มักจะมีได้ให้ความหมาย
ของการ “พยายาม” กระทำความผิดไว้ โดยบัญญัติไว้แต่เพียงว่าการพยายามกระทำความผิด
ผู้กระทำจะต้องรับโทษจึงเป็นหน้าที่ของศาล หรือ นักนิติศาสตร์ ที่จะต้องอธิบายความหมายของ
การพยายามกระทำความผิด เช่น ศาลอังกฤษใช้ “หลักความใกล้ชิดต่อผล” (The Proximity Rule)
ซึ่งหมายความว่า หากผู้กระทำได้ “กระทำการขั้นสุดท้าย” (The last act) ซึ่งเขาประสงค์
ที่จะกระทำเพื่อที่จะให้ความผิดเกิดขึ้นแล้ว การกระทำของเขาก็ถือได้ว่า “ใกล้ชิด” ต่อความผิดนั้น

---

⁴⁷เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, แนวความคิดเรื่อง การลงมือกระทำผิดตามกฎหมายอาญา
อเมริกัน: หลักการกระทำขั้นตอนสำคัญ, บทบัญญัติ, เล่ม 52, ตอน 1, มีนาคม 2539, หน้า 21.

อันถือได้ว่าเป็นการพยายามกระทำความผิดแล้ว⁴⁸ หลักการดังกล่าว ศาลไทยก็ยึดถือเป็นแนวทางในการวินิจฉัยเรื่องการพยายามกระทำความผิดเช่นเดียวกัน โดยในคำพิพากษาฎีกาที่ 1203/2491 ได้วางหลักไว้ว่าการพยายามกระทำความผิด คือ การกระทำที่ “ได้กระทำลงจนใกล้ชิดกับผลสำเร็จอันพึงเห็นได้ประจักษ์แล้ว” คำพิพากษาฎีกาต่อมา เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1154/2533 ก็ได้ยืนยันหลักดังกล่าวนี้โดยศาลฎีกาได้กล่าวว่า “ การกระทำของจำเลย.. ดังกล่าว จึงเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการพาผู้เสียหายทั้งสองออกไปจากประเทศไทย เพื่อการรับจ้างให้เขาทำเมณกรรม เป็นการกระทำที่ใกล้ชิดต่อความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นจึงต้องถือว่า การกระทำของจำเลย... นั้นขั้นเตรียมการเข้าสู่การลงมือกระทำความผิดแล้ว

ศาลนิวซีแลนด์ได้ใช้ “หลักความไม่คลุมเครือ” (The Unequivocal Rule) ในการวินิจฉัยการพยายามกระทำความผิด หลักนี้ถือว่าการกระทำจะเป็นการพยายามกระทำความผิดได้ ก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นในตัวเองสามารถชี้ให้เห็นได้อย่างปราศจากความสงสัยตามสมควร ว่าผู้กระทำมุ่งหมายต่อผลในขั้นปลายอย่างไร⁴⁹

ส่วนนักนิติศาสตร์ชาวเยอรมัน ได้ใช้ “หลักความเป็นภัยอันตรายของการกระทำนั้น” (The Criterion of Danger Rule) อธิบายพยายามจะกระทำผิด กล่าวคือ การกระทำจะเป็นการพยายามกระทำผิดก็ต่อเมื่อการกระทำเป็นภัยอันตรายโดยตรงต่อผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายให้การรับรอง และคุ้มครอง (Directly dangerous to interests protected under the Law)⁵⁰

นักนิติศาสตร์อเมริกันก็ได้พยายามสร้างหลักที่จะอธิบายความหมายของการพยายามกระทำความผิดขึ้นด้วยเช่นเดียวกันทั้งนี้โดย “สถาบันกฎหมายอเมริกัน” (The American Law Institute) ได้จัดทำประมวลกฎหมายอาญาขึ้นมาเพื่อเป็นแบบอย่างให้มลรัฐต่าง ๆ นำไปเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของแต่ละแห่ง ซึ่งเรียกกันว่า Model Penal Code ซึ่งสำเร็จเสร็จสิ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962

---

⁴⁸ Glarville Williams , Criminal law ; The General Part, zd cd. (London : Stevens & Sons, 1961). PP. 622 – 629.

⁴⁹ Williams, Criminal Law: The General Part , P.629.

⁵⁰ George Fletcher, Rethinking Criminal Law, (Boston : Little & Brown,1978),P.141.

มาตรา 5.01 ของ Model Penal Code นี้ ได้ให้คำจำกัดความของการพยายามกระทำความผิดไว้ว่า “การกระทำนั้นตอนที่สำคัญ”(Substantial Step) ของการกระทำความผิดนั้น⁵¹

“การกระทำขั้นตอนที่สำคัญ” เป็นการพิจารณาว่า ผู้กระทำได้กระทำการสิ่งใดลงไปแล้วบ้าง (what the actor has already done) ซึ่งตรงกันข้ามกับ “การกระทำขั้นสุดท้าย” ตาม “หลักความใกล้ชิดต่อผล” เพราะ “การกระทำขั้นสุดท้าย” นั้นจะต้องพิจารณาว่า ยังมีสิ่งใด ๆ อีกหรือไม่ที่ผู้กระทำจำเป็นต้องกระทำ (what remains to be done) เพื่อให้ความผิดเกิดขึ้น หากปรากฏว่า ยังมีสิ่งอื่น ๆ ที่จะต้องกระทำ เช่นจะต้องนำอาหารผสมยาพิษนั้นไปวางบนโต๊ะกินข้าวของผู้เสียหายเสียก่อน ทรายใดที่ยังไม่ได้วาง ก็ยังไม่เป็นการพยายามฆ่า แต่เมื่อนำไปวางแล้วก็เป็น การพยายามฆ่าทันที โดยไม่คำนึงว่าผู้เสียหายจะมากินอาหารบนโต๊ะนั้นเมื่อใด ทั้งนี้ เพราะเป็นการกระทำขั้นสุดท้ายของผู้กระทำแล้ว เนื่องจากผู้กระทำไม่จำเป็นต้องกระทำการสิ่งอันใดอีกแล้วเพื่อให้ความผิดเกิดขึ้น เพียงแต่รอให้ถึงเวลาที่ผู้เสียหายจะมากินอาหารนั้น

ผู้ร่าง Model Penal Code มิได้อธิบายไว้โดยตรงว่าการกระทำอย่างใดจึงจะถือว่าเป็นการกระทำขั้นตอนที่สำคัญ โดยเพียงแต่บัญญัติในคอนท้ายเป็นแนวทางกว้าง ๆ ว่าการกระทำดังต่อไปนี้ หากมีพยานอื่นอย่างแน่นหนาประกอบด้วย อันจะแสดงให้เห็นเจตนาของผู้กระทำได้แล้ว อาจถือได้ว่าเป็นการเพียงพอที่จะเสนอให้ลูกขุนพิจารณาได้ว่า การกระทำของผู้กระทำนั้นถึงระดับที่เป็น “การกระทำขั้นตอนที่สำคัญ” แล้วหรือไม่ ซึ่งวันกระทำความผิดในการเริ่มนับอายุความ ก็ย่อมจะแตกต่างกันออกไปด้วย

---

⁵¹The American Law Institute, Model Penal Code, Proposed Official Draft, (Philadelphia, 1962), P.81.

3.6.1.5 ความผิดที่ต้องมีผลต่างหากจากการกระทำ

ความผิดที่ต้องมีผลต่างหากจากการกระทำ เช่นฆ่าคนตายโดยเจตนา เพียงแต่กระทำยังไม่เกิดผลแม้จะเป็นความผิดที่อยู่ในชั้นพยายามเท่านั้น แต่จะเป็นความผิดฐานฆ่าคนก็ต่อเมื่อผู้ถูกทำร้ายได้ตายโดยเป็นผลจากการกระทำนั้น แต่การนับอายุความฟ้องร้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ให้นับตั้งแต่วันกระทำความผิด ไม่ใช่ให้นับตั้งแต่วันที่ความผิดเกิดขึ้น หรือการกระทำเกิดผลเป็นความผิดขึ้น ฉะนั้นอายุความจึงนับตั้งแต่วันที่การกระทำเสร็จสิ้น ส่วนผลนั้นเป็นอีกส่วนหนึ่ง ไม่ใช่ให้นับอายุความตั้งแต่วันที่ผลแห่งการกระทำผิดเกิดขึ้น เช่น การทำร้ายร่างกายจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือเป็นอันตรายสาหัส ก็นับแต่วันกระทำร้าย ไม่ใช่วันเกิดผลเป็นความผิดขึ้น⁵²

3.6.1.6 กรณีความผิดต่อเนื่อง

ในกฎหมายอาญาเกี่ยวกับทางคำรานั้น มีความผิดที่แยกไว้ประเภทหนึ่ง คือ ความผิดต่อเนื่อง (delits continus, sucessifs) อันเป็นลักษณะหนึ่งของความผิดซ้ำซ้อนที่เกิดจากการกระทำหลายอันซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ กัน โดยความผิดต่อเนื่องนี้จัดว่าเป็นลักษณะหนึ่ง สำหรับความผิดต่อเนื่องตามความหมายในที่นี้หมายถึง เกิดจากการกระทำที่มีสภาพติดต่อกันสืบเนื่องกันคงตัวอยู่ชั่วระยะหนึ่ง⁵³ ตลอดระยะเวลาอันยังเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องกันอยู่ และเป็นความผิดสำเร็จเมื่อพ้นระยะเวลานั้นแล้ว เช่น ปิดประกาศข้อความหมิ่นประมาท เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326, 328 อยู่ตลอดเวลา จนกว่าจะเอาประกาศนั้นลง อายุความเริ่มนับแต่วันปลดประกาศลง (คำพิพากษาฎีกาที่ 2272/2527)⁵⁴ หรือความผิดฐานจับคนเรียกค่าไถ่จับในเขตมาเลเซียพาไปคุมตัวไว้ผ่านเข้ามาในเขตแดนไทยด้วย เป็นความผิดต่อเนื่องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 313 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1586/2526)⁵⁵

⁵² Bouzat & Pinatel no. 1064 p.820 ประมวลกฎหมายอาญานอร์เวย์ มาตรา 69 กรณีที่ความผิดที่ต้องมีผลมิให้นับอายุความก่อนวันที่การกระทำเกิดผล Andenaes No. 37 p.311.

⁵³ Vidal no 77 p.124.

⁵⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 2272/2527

⁵⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1586/2526

จะเห็นได้ว่า เมื่อเป็นความผิดต่อเนื่องแล้วอายุความทางอาญาจะเริ่มต้นตั้งแต่การสิ้นสุดระยะเวลาที่ต่อเนื่องมานั้นไม่ใช่ นับอายุความตั้งแต่เริ่มต้นกระทำความผิด เพราะตลอดระยะเวลาชั่วระยะเวลาหนึ่งนั้น ยังคงเป็นความผิดที่กำลังกระทำอยู่จึงไม่อาจจะนับอายุความได้

กรณีความผิดต่อเนื่องนี้ จะเรียกว่าเป็นข้อยกเว้นการนับอายุความก็ได้ เพราะวันกระทำความผิดมีอยู่ตลอดไป จนกระทั่งเมื่อฐานะที่เป็นผิดกฎหมายได้สิ้นสุดลง เช่น กรณีมีอาวุธปืนในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต วันกระทำความผิดคือทุก ๆ วันที่มีปืนในครอบครอง จนกว่าปืนนั้นจะพ้นจากความครอบครองไป

ตัวอย่างกรณีที่เป็นความผิดต่อเนื่อง เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3017/2524⁵⁶ ที่พิพากษาเป็นที่สาธารณะประโยชน์ ซึ่งจำเลยเข้ายึดถือครอบครองหลังจากประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับแล้วโดยจำเลยมิได้มีสิทธิครอบครองและมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายการกระทำของจำเลย จึงฝ่าฝืนประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9 และเป็นความผิดต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน คดีไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 461-465/2520⁵⁷ บุกรุกเข้าไปยึดถือทำนาในที่ป่า ซึ่งมี น.ส.2 เพื่อรับสิทธิตามระเบียบการจัดที่ดินเพื่อประชาชน เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9, 108 ทวิ วรรคแรกเป็นความผิดต่อเนื่อง อายุความนับแต่วันหยุดครอบครอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 808/2520⁵⁸ คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร โดยใช้หนังสือเดินทางของบุคคลอื่น และแจ้งต่อเจ้าหน้าที่กองตรวจคนเข้าเมืองและตำรวจว่าตนเป็นคนที่มีชื่อในหนังสือเดินทางนั้น ความผิดฐานแจ้งความเท็จนับอายุความตั้งแต่วันแจ้งความ ไม่ใช่วันที่เจ้าพนักงานรู้ว่ามีกรกระทำผิดส่วนการอยู่ในราชอาณาจักร โดยมีชอบด้วยกฎหมาย เป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลา จึงไม่ขาดอายุความ

⁵⁶คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3017/2524

⁵⁷คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 461-465/2520

⁵⁸คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 808/2520

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1654/2512⁵⁹ ความผิดฐานก่อสร้างอาคารโดยไม่รับอนุญาต ตามมาตรา 11 แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร 2479 จะเกิดเป็นความผิดขึ้นเริ่มแต่วันทำการก่อสร้างต่อเนื่องกันจนถึงวันทำการปลูกสร้างอาคารเสร็จ อายุความฟ้องร้องข่มขืนนับถัดจากวันที่ปลูกสร้างอาคารเสร็จลง หาใช่ความผิดนั้นจะต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาที่ผู้กระทำยังไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 138/2507⁶⁰ ความผิดฐานมิได้แปรรูปเป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดมา จนถึงวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 438/2506⁶¹ คนต่างด้าวได้ที่ดินมาเป็นผิดตามพระราชบัญญัติที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าวเป็นความผิดเมื่อได้ที่ดินมา การครอบครองที่ดินต่อมาเป็นแต่ผลของกรรมมิใช่ตัวกรรมอันเป็นความผิด กฎหมายมิได้ใช้คำว่ามีที่ดินจึงไม่เป็นความผิดต่อเนื่อง ถ้าเกินห้าปีพ้นแต่ได้ที่ดินมา คดีขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1691-1697/2505, 391/2506⁶² การเข้ายึดถือและครอบครองที่ดินอันเป็นความผิดต่อประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9, 108 ความผิดอยู่ระหว่างการครอบครอง เป็นความผิดต่อเนื่องตลอดเวลาที่ครอบครอง จึงไม่นับอายุความตลอดเวลานั้น

มีข้อสังเกตว่าความผิดต่อเนื่องนี้ ต้องเป็นความผิดสำเร็จแล้ว และมีการกระทำผิดต่อเนื่องกันไปไม่ขาดตอน อายุความจึงไม่เริ่มนับ แต่ถ้าความผิดนั้นสำเร็จและขาดตอนลงเมื่อใด เช่น ถูกจับดำเนินคดี ถือว่าคดีนั้นยังมีได้เริ่มนับอายุความ หรือหยุดครอบครองที่หลวงหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตเมื่อใด อายุความจะเริ่มนับแต่นั้นไป

ถ้ายังไม่เป็นความผิดสำเร็จ เป็นกรณีทั่วไปดังกล่าวมาข้างต้น ไม่มีปัญหาเรื่องความผิดต่อเนื่อง เช่น ถ้าการกระทำยุติลงเมื่อใด ถ้ายังไม่เป็นความผิดสำเร็จจะพิจารณาในแง่ของเตรียมการหรือพยายามกระทำความผิดเท่านั้น และอายุความจะเริ่มนับแต่วันที่ยุติการกระทำเป็นต้นไป

⁵⁹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1654/2512

⁶⁰คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 138/2507

⁶¹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 438/2506

⁶²คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1691-1699/2505, 391/2506

มีกฎหมายบางฉบับกำหนดโทษปรับเป็นรายวัน หรือรายเดือน หรือรายปี เพิ่มเติมจากโทษปรับธรรมดา เช่น พระราชบัญญัติ การทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2479 มาตรา 11,21 ฐานไม่จดทะเบียนพาณิชย์ ภายในกำหนดให้จดความผิดเกิดเมื่อครบกำหนดที่ต้องจดนี้มีโทษปรับไม่เกิน 500 บาท และปรับเป็นรายวันจนกว่าจะจดทะเบียน เช่นนี้ โทษปรับ 500 บาท ถ้าเกินหนึ่งปีนับแต่วันครบกำหนดต้องจดทะเบียนถือว่าขาดอายุความ ส่วนโทษปรับรายวันก็ปรับได้เฉพาะรายวันที่ไม่เกินหนึ่งปี เช่น จำเลยถูกฟ้องหลังจากครบกำหนดต้องจดทะเบียนไปหนึ่งปีสองเดือน ความผิดมีโทษปรับไม่เกิน 500 บาท ขาดอายุความ แล้ว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95(5) ส่วนโทษปรับรายวัน วันละ 100 บาท นับย้อนหลังจากวันฟ้องขึ้นไป 365 วันยังไม่ขาดอายุความ เกินกว่านี้ขาดอายุความแล้ว คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1206/2499⁶³

ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. 2493 มีความผิดฐานไม่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว อายุความนับแต่วันที่ต้องขอใบสำคัญนั้นส่วนใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวต้องต่ออายุทุกปี อายุความนับแต่วันครบกำหนดหนึ่งปีที่ต้องต่ออายุนั้น โดยกฎหมายให้ลงโทษปรับเป็นรายปีที่ขาดต่ออายุ

ดังนั้น ถ้านับย้อนหลัง แต่วันฟ้องขึ้นไปจนถึงวันที่ต้องต่ออายุยังไม่เกินหนึ่งปี กดีก็ไม่ขาด อายุความที่ย้อนขึ้นไปเกินหนึ่งปีก็ขาดอายุความ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 899/2515, 1679/2499⁶⁴

สำหรับโทษปรับรายเดือนก็เช่นกัน ถ้านับแต่วันฟ้องย้อนหลังขึ้นไป 12 เดือน ถือว่ายังไม่เกินหนึ่งปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95(5) ไม่ขาดอายุความที่เกินหนึ่งปีขึ้นไป ถือว่าขาดอายุความ

กฎหมายใหม่ก็เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 มาตรา 66 ทวิ วรรค 2 ว่านอกจากต้องระวางโทษตามวรรคแรกแล้วผู้ฝ่าฝืนยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินสามหมื่นบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

⁶³คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1206/2499

⁶⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 899/2515, 1679/2499

ในแนวของความคิดต่อเนื่องดังกล่าวนี้ เมื่อนำมาเทียบใช้กับพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร เช่น ความผิดฐานก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมเห็นได้ว่า จะมีเวลาเริ่มต้นตั้งแต่เริ่มก่อสร้าง และมีการก่อสร้างติดต่อกันไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งการก่อสร้างเสร็จ ระยะเวลาดังกล่าวนี้ เรียกว่า ระยะเวลาต่อเนื่อง ดังนั้นความผิดฐานก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงเป็นความคิดต่อเนื่อง

เมื่อเป็นเช่นนี้อายุความในความผิดฐานก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต จะยังไม่นับตั้งแต่เริ่มต้นการก่อสร้าง แต่จะเริ่มนับอายุความตั้งแต่การก่อสร้างเสร็จเป็นต้นไป ระยะเวลาที่กำลังก่อสร้างไม่นับรวมเป็นอายุความด้วย

3.6.1.7 ความผิดที่เกิดจากการงดเว้น ต้องถือว่าอายุความนับตั้งแต่วันถัดจากวันสุดท้ายที่ควรจะต้องกระทำการที่ไม่กระทำนั้น เช่น ย้ายที่อยู่ไม่แจ้งต่อนายทะเบียนภายในกำหนด 15 วัน ไม่ใช่ความผิดต่อเนื่องอยู่เรื่อยไป ความผิดเกิดเมื่อวันที่ 16 นับแต่วันที่ได้ย้ายเป็นต้น ความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานที่ได้กระทำการอย่างใดแล้วไม่กระทำตามนั้น ย่อมเป็นความผิดเกิดขึ้นทันทีเมื่อได้ทราบคำสั่งนั้นแล้ว มิใช่การกระทำผิดต่อเนื่อง ความผิดฐานประกอบการค้าโดยไม่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการพาณิชย์นั้น เมื่อเริ่มประกอบการค้ามาครบ 30 วัน แล้วไม่จดทะเบียนย่อมมีความผิดโทษปรับ และมีอายุความ 1 ปี ส่วนการที่ประกอบการค้าโดยไม่จดทะเบียนต่อมาเป็นการกระทำผิดแต่ละวันต่อเนื่องกันมา โดยมีโทษปรับและความผิดที่เกินกำหนด 1 ปี แล้วก็ยอมขาดอายุความเช่นกัน และความผิดฐานขาดอายุใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวที่มีกำหนดอายุความฟ้องร้องเพียง 1 ปี แม้จำเลยจะไม่ได้ต่ออายุมาถึง 10 ปี ก็จะไม่ปรับได้เฉพาะในปีสุดท้ายปีเดียวเท่านั้น ส่วนของปีที่แล้ว ๆ มานั้นขาดอายุความ เพราะการไม่ต่ออายุใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวตามกำหนดในปีใด เป็นความผิดสำเร็จสำหรับปีที่ขาดต่ออายุนั้น

3.6.2 อายุความในความผิดอันยอมความได้

คดีอาญาทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นความผิดส่วนตัว หรือความผิดอันเป็นอาญาแผ่นดิน ถ้าผู้เสียหายจะฟ้องคดีด้วยตนเองแล้ว ก็ย่อมมีอำนาจที่จะฟ้องคดีได้

แต่ถ้าผู้เสียหายไม่ยอมฟ้องคดีด้วยตนเอง เป็นเพราะไม่ยอมเสียค่าใช้จ่ายก็ดี หรือด้วยเหตุอื่น ๆ ก็ดี กฎหมายก็เปิดช่องให้ผู้เสียหายใช้บริการของ “รัฐ” ได้อีกทางหนึ่ง...นั่นก็คือมอบให้ “อัยการ” เป็นโจทก์ฟ้องแทน

จะต้องเริ่มต้นจากการ “แจ้งความ , ร้องทุกข์ , กล่าวโทษ” ต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจให้ทำการสอบสวนก่อนแล้วแต่กรณี

คำว่า “คำร้องทุกข์” ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7) บัญญัติว่า “หมายความถึง การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่า มีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ”

การร้องทุกข์นั้นสามารถตั้งตัวแทนทำแทนตนได้ เพราะตามธรรมดาบุคคลย่อมตั้งตัวแทนทำแทนตนได้เสมอ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษทำนองว่าให้ต้องกระทำด้วยตนเอง หรือตามสภาพไม่เปิดช่องให้มอบหมายจัดการแทนกันได้ เรื่องร้องทุกข์มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 3 และ 5 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ความในสองมาตรานี้ไม่ใช่หมายความว่า ห้ามขาดไม่ให้มีการมอบอำนาจกัน เป็นแต่บัญญัติให้บุคคลดังกล่าวในมาตรา 5 มีอำนาจกระทำการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 โดยไม่ต้องมีการมอบอำนาจซึ่งกันและกัน ส่วนกิจการในมาตรา 3 กิจการใดจะมอบอำนาจกันได้หรือไม่ ต้องเป็นไปตามหลักธรรมดาสุดแต่ว่ากรณีใดมีกฎหมายห้าม หรือเป็นกรณีตามสภาพต้องจะทำเองหรือไม่ เรื่องร้องทุกข์ ไม่มีกฎหมาย บังคับว่าต้องกระทำด้วยตนเอง และตามสภาพของการร้องทุกข์ก็เป็นเรื่องเปิดช่องให้ทำแทนกันได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การร้องทุกข์นั้นมอบอำนาจให้ร้องแทนกันได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123 บัญญัติว่า “ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้คำร้องทุกข์นั้นต้องปรากฏ ชื่อ และที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณสัณฐานของผู้กระทำความผิดเท่าที่จะบอกได้

คำร้องทุกข์นั้นจะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวัน เดือน ปี และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ถ้าร้องด้วยปาก ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น”

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 124 “จะร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ร้องหรือเหนือพนักงานสอบสวน และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้” และเป็นหน้าที่ผู้รับคำร้องทุกข์จัดการให้ผู้เสียหายไปพบหรือส่งหนังสือร้องทุกข์ไปยังพนักงานสอบสวน หรือในกรณีเร่งร้อนจะจับบันทึก

เอง แล้วส่งไปยังพนักงานสอบสวนก็ได้ ดังนั้นคำแจ้งความกล่าวหาผู้ใด ต่อหน้านั้น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีอำนาจหน้าที่หรือตำรวจไม่ว่าชั้นใด ๆ ก็เป็นการร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) ได้

การร้องทุกข์จะต้องมีข้อหา และประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษในที่สุด ด้วย แต่ถ้าแจ้งความต่อตำรวจเพียงเพื่อให้รับทราบไว้เป็นหลักฐาน ไม่ประสงค์ให้สอบสวน และรอผลของคดีอื่นเสร็จแล้วจึงฟ้องเอง ไม่ถือว่ามีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ ไม่เป็นการ ร้องทุกข์

ความผิดอันยอมความได้นั้น ผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หรือตำรวจ ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้เรื่อง ความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้นขาดอายุความร้องทุกข์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 ทำให้พนักงานสอบสวนหมดอำนาจสอบสวนคดีนั้น แต่ถ้าได้ร้องทุกข์ไว้ภายในกำหนด อายุความ 3 เดือนแล้ว อายุความในการที่จะฟ้องร้องต่อไปก็นับตามหลักอายุความทั่วไป ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 เช่นความผิดฐานชกขยอกทรัพย์ เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ ภายในกำหนดอายุ 3 เดือน นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว พนักงาน สอบสวนจะต้องสอบสวนให้เสร็จ และส่วนพนักงานอัยการฟ้องต่อศาลได้ทันภายใน 10 ปี นับตั้งแต่วันที่กระทำความผิด มิฉะนั้นคดีก็ขาดอายุความตามหลักทั่วไป ในมาตรา 95 เพราะ ในมาตรา 96 นี้ ต้องอยู่ภายใต้บังคับ มาตรา 95 ด้วย

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คืออายุความทั่วไปตามมาตรา 95 เริ่มเดินไปตั้งแต่วันที่เกิด เหตุกระทำความผิดแต่อายุความร้องทุกข์ตามมาตรา 96 จะเริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นวันเดียวกับวันเกิดเหตุกระทำความผิด หรือวันอื่น หลังจาก วันกระทำความผิดก็ได้ แต่ถ้าผู้เสียหายเพิ่งรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด เมื่อพ้น กำหนดอายุความทั่วไปไปตาม มาตรา 95 แล้ว ก็ย่อมหมดสิทธิร้องทุกข์ไปในตัว เพราะอายุความ ทั่วไปขาดไปแล้ว

อายุความร้องทุกข์ 3 เดือน เริ่มนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด คือต้องการทั้ง 2 ประการ ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง อายุความยังไม่เริ่มนับ แม้จะรู้เรื่อง ความผิดแล้ว แต่ยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว แต่ยังไม่รู้เรื่องความผิด อายุความก็ยังไม่เริ่มนับ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้อายุความ ตามมาตรา 95 ด้วย ก็อนับแต่วันกระทำ ผิดเป็นต้นไป แม้จะยังไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิด อายุความร้องทุกข์ ตามมาตรา 96 จะยังไม่

เริ่มนับก็ดี แต่ถ้าคดีนั้นขาดอายุความตามหลักทั่วไป ตามมาตรา 95 แล้ว ก็ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดี หรือฟ้องร้องผู้กระทำความผิดไม่ได้ เช่น คดีขกยอทรัพย์ ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นเวลา 9 ปี 11 เดือน ผู้เสียหายจะถือว่า อายุความร้องทุกข์มีกำหนด 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดแล้วรู้ตัวผู้กระทำความผิด จะมาร้องทุกข์ในวันสุดท้าย 3 เดือนไม่ได้ จะต้องรีบมาร้องทุกข์เสียภายใน 1 เดือนที่เหลือ และต้องให้พนักงานสอบสวนมีเวลาสอบสวนได้ทัน และส่วนพนักงานอัยการฟ้องศาลให้ได้ทันภายในอีก 1 เดือน (รวมเป็น 10 ปี) มิฉะนั้นคดีก็ขาดอายุความ

กรณีที่ผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์เลย ก็จะต้องฟ้องคดีนั้นเองภายใน 3 เดือน มิฉะนั้น คดีขาดอายุความ ตามมาตรา 96 กล่าวคือ มาตรา 96 นี้ เป็นบทบังคับให้ร้องทุกข์เสียก่อน ครบกำหนดสามเดือนดังกล่าว และบังคับทั้งผู้เสียหายและอัยการซึ่งมีอำนาจฟ้องคดีอาญา เพียงแต่ผลบังคับจะต่างกันอยู่ที่ว่า อัยการจะฟ้องคดีความผิดต่อส่วนตัวได้ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีเสียก่อน อันเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีความผิดต่อส่วนตัวของอัยการ ส่วนผู้เสียหายนั้น ถ้าประสงค์จะฟ้องคดีเอง โดยไม่ต้องการให้พนักงานสอบสวนและอัยการดำเนินคดีให้ จะฟ้องคดีเองโดยโดยไม่ต้องร้องทุกข์เสียก่อนก็ได้ เพราะกฎหมายมิได้วางเงื่อนไขไว้

หมายความว่าในคดีความผิดต่อส่วนตัว ถ้าผู้เสียหายฟ้องคดีเองเมื่อเกินกำหนด 3 เดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดแล้วรู้ตัวผู้กระทำความผิดโดยมิได้ร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีให้ภายในกำหนดสามเดือนดังกล่าว ถือว่าคดีขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 ตรงข้ามหาก ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ภายในกำหนดสามเดือนดังกล่าวแล้ว แม้จะฟ้องคดีเองเมื่อพ้นกำหนดสามเดือนดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่พ้นอายุความอย่างยาวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ก็ถือว่าคดีไม่ขาดอายุความ

โดยสรุปแล้ว บทบังคับของมาตรา 96 นี้ ย่อมใช้ได้กับทั้งผู้เสียหายและอัยการ ซึ่งมีอำนาจฟ้องคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งบังคับไว้ว่า ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

กรณีผู้เสียหายฟ้องคดีเอง แม้กระทำภายในกำหนดสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด การฟ้องคดีนั้นก็มิใช่การร้องทุกข์ เพราะการร้องทุกข์ต้องกระทำต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และการร้องทุกข์ไม่จำเป็นต้องรู้ตัวผู้กระทำความผิดก่อน ทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7)

ผิดกับการฟ้องศาลซึ่งต้องรู้ตัวจำเลยที่ตนฟ้องแล้ว ดังนั้นการฟ้องคดีเองของผู้เสียหายจึงมิใช่คำร้องทุกข์ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7) เมื่อไม่ได้ร้องทุกข์ภายในกำหนดสามเดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 ก็ถือว่าคดีขาดอายุความแล้ว การฟ้องคดีเองของผู้เสียหายโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อนซึ่งกระทำภายในกำหนด 3 เดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 มีผลเพียงเป็นการตัดหน้าอายุความร้องทุกข์ ตามมาตรา 96 นี้เท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 4076/2533⁶⁵ การที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์ภายในกำหนดเวลาสามเดือน ทำให้คดีอาญาขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 นั้น ไม่มีผลทำให้คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับคดีอาญานั้นขาดอายุความตามไปด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการร้องทุกข์เป็นกรณีที่ต้องดำเนินการเพื่อจะฟ้องคดีอาญาเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาแต่อย่างใด

3.6.3 อายุความกรณีกักกัน

อายุความฟ้องขอให้กักกันก็อยู่ในกรอบของอายุความฟ้องคดีดังกล่าวมาแล้ว แต่เป็นการฟ้องขอให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39(1) คือ กักกัน อันเป็นการควบคุมผู้กระทำความผิดต่อนิสัยไว้ภายในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิดหรือเพื่อคัดนิสัย และเพื่อฝึกอาชีพ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 43 การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน หรือจะฟ้องในภายหลังก็ได้

ถ้าอัยการจะฟ้องขอให้กักกัน รวมไปถึงฟ้องคดีอาญาที่หาว่าจำเลยกระทำความผิดก็ต้องฟ้องภายในกำหนดอายุความสำหรับ ความผิดอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันนั้น ถ้าความผิดอันเป็นมูลฟ้องขอให้กักกันขาดอายุความแล้ว ก็ถือว่าการฟ้องขอให้กักกันขาดอายุความไปด้วย เช่น ผู้ต้องหาถูกจับในการกระทำความผิดครั้งที่ 3 คือ พยายามฆ่าคนโดยเจตนา โดยในคดีก่อนผู้ต้องหาเคยถูกพิพากษาลงโทษจำคุกมาแล้วสองครั้ง ๆ ละ 6 เดือน ฐานลักทรัพย์

⁶⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 4076/2533

ครั้งแรก เมื่ออายุ 20 ปี ครั้งที่ 2 เมื่ออายุ 23 ปี ส่วนครั้งที่ 3 เมื่ออายุ 27 ปี คั้งนี้เข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 ขอให้กักกันได้ ถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำคุกฐาน พยายามฆ่า ไม่ต่ำกว่าหกเดือน เป็นครั้งที่ 3 ก็เข้าเงื่อนไขที่ศาลอาจถือว่า จำเลยนี้เป็นผู้กระทำความผิดคดีนี้

ส่วนการฟ้องขอให้กักกันสำหรับกรณีนี้ อัยการจะฟ้องไปพร้อมกับคดีหาว่า พยายามฆ่าอันเป็นการกระทำความผิดครั้งที่ 3 ก็ได้ หรือจะรอให้ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกฐาน พยายามฆ่า และต้องเป็นโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือนเสียก่อน จึงค่อยฟ้องขอให้กักกันได้

ถ้าอัยการฟ้องขอให้กักกันรวมไปกับคดีพยายามฆ่า และศาลลงโทษจำคุก จำเลยฐานพยายามฆ่า หกเดือน หรือกว่านั้น ศาลอาจถือว่า จำเลยกระทำความผิดคดีนี้ และพิพากษา ให้กักกันจำเลยไม่น้อยกว่า 3 ปีและไม่เกิน 10 ปีก็ได้ ตามเงื่อนไขที่จำเลยได้กระทำความผิดฐาน ลักทรัพย์มาแล้ว สองครั้ง ถูกศาลลงโทษจำคุกครั้งละหกเดือน และกระทำความผิดฐาน พยายามฆ่า อีกเป็นครั้งที่สาม จนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยหกเดือน หรือกว่านั้น แต่จำเลยในที่สุดศาล พิพากษายกฟ้องฐานพยายามฆ่า ศาลก็พิพากษาให้กักกัน จำเลยไม่ได้ เพราะจำเลยเคยถูกศาล พิพากษาลงโทษจำคุกฐานลักทรัพย์ เพียงสองครั้ง ๆ ละ หกเดือนเท่านั้น

ฉะนั้นกรณีฟ้องขอให้กักกันภายหลังศาลพิพากษาคดีความผิดครั้งที่สามนี้เอง ที่จำเป็นต้องกำหนดอายุความไว้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 97 “ในการฟ้องขอให้กักกัน ถ้าจะฟ้องภายหลังการฟ้องคดีอันเป็นมูลเหตุให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ต้องฟ้องภายใน กำหนดหกเดือน นับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้นเป็นอันขาดอายุความ”

ข้อสังเกต คือ กฎหมายบังคับให้ฟ้องขอให้กักกันภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีอันเป็นมูลเหตุให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน มิใช่ นับแต่วันที่ศาลพิพากษาคดีนั้น ถ้าคดีที่สามซึ่งเป็นมูลเหตุให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ศาลต้องพิจารณาสืบพยานหลักฐานอันสลบ ชับซ้อนเป็นเวลานานกว่าหกเดือน ก็จะฟ้องคดีกักกันอีกไม่ได้ เพราะหากฟ้องคดีนั้นแล้วเกินหก เดือน ก็จะฟ้องคดีกักกันอีกไม่ได้ ถือว่าขาดอายุความ ตามมาตรา 97 แล้ว

ฉะนั้น เพื่อเป็นการสะดวก อัยการจึงมักจะฟ้องขอให้กักกันรวมไปกับฟ้อง คดีที่สามอันเป็นมูลเหตุให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันเลขที่เดียว เพราะถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำคุก จำเลยในคดีที่สามนี้ หกเดือนหรือกว่านั้นศาลก็มีอำนาจพิพากษาให้กักกันจำเลยได้เลย แต่ถ้าศาล พิพากษาฟ้องคดีที่สามนี้ คำฟ้องขอให้กักกันของอัยการก็ตกไป เพราะยังไม่ครบเงื่อนไขให้กักกัน ได้ ตามมาตรา 41

การนับอายุความขอให้กักกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 97 นี้ ไม่ใช่ นับตั้งแต่วันกระทำผิดเหมือนดังมาตรา 95 และคดีฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงาน อัยการ โดยเฉพาะตาม มาตรา 43 ซึ่งจะต้องส่งตัวจำเลยต่อศาลด้วย ปัญหาเรื่องการได้ตัวผู้กระทำ ความผิดมายังศาลจึงไม่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการนับอายุความ

ส่วนกรณีตาม มาตรา 46 ซึ่งอัยการอาจเสนอต่อศาลขอให้เรียกประกันทัณฑ์ บนผู้จะก่อเหตุร้ายมีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 7 ให้นำบท บัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเสมือนเป็นความผิด แต่ห้ามมิให้ คุ่มขังชั้นสอบสวนเกินกว่า 48 ชั่วโมง อัยการจึงต้องเสนอข้อหาต่อศาลโดยทำเป็นฟ้องคดีอาญา ทั่วไป แต่กำหนดอายุความมิได้อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีใช้โทษที่ ระบุกำหนดอายุความไว้ใน มาตรา 95 จะถือว่าเป็นโทษอื่น ๆ ก็ไม่ได้ จึงคงต้องถือว่ากรณีเช่นนี้ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 95 เพราะเป็นกรณีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสภาพของพฤติการณ์จึง ไม่มีอายุความซึ่งศาลต้องพิจารณาตามพฤติการณ์ในขณะที่มีฟ้องว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายใน อนาคตอยู่หรือไม่ ส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยอื่น ๆ ไม่ต้องมีฟ้องจึงไม่มีอายุความ⁶⁶

3.6.4 อายุความล่วงเลยการลงโทษ

อายุความล่วงเลยการลงโทษ เป็นกรณีที่ได้ฟ้องและศาลได้พิพากษาลงโทษ แล้ว ถ้ามิได้บังคับโทษดังกล่าวภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็ถือว่า อายุความล่วงเลย การลงโทษ

โทษดังกล่าว ได้แก่ โทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและริบทรัพย์สิน นอกจากนั้นยังรวมถึงอายุความล่วงเลยการบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยในบางกรณีด้วย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 “เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษก็ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อ รับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำผิดหลบหนี แล้วแต่กรณีเกิน กำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, เชิงบรรณที่ 8, หน้า 1087.

- (1) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่เกินยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 บัญญัติว่า
 “เมื่อคดีถึงที่สุด ให้บังคับคดีโดยมิชักช้า”

ที่ว่า “วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด” ควรจะมีความหมายต่างกับคำว่า “วันคำพิพากษาคดีถึงที่สุด” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 คือ นับระยะเวลาตั้งแต่วันอ่านคำพิพากษาที่ไม่มีอุทธรณ์ฎีกาต่อไป หรือมีอุทธรณ์ฎีกาแต่ถอนอุทธรณ์ฎีกานั้นเสีย โดยอีกฝ่ายมิได้อุทธรณ์ หรือวันอ่านคำพิพากษาฎีกาเป็นต้นไป การลงโทษหรือการบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 ให้กระทำเมื่อคดีถึงที่สุด ไม่ใช่ตั้งแต่วันมีคำพิพากษาก็จริง แต่ก็มี การบังคับไปก่อนคดีถึงที่สุด โดยคำพิพากษามีผลตั้งแต่วันอ่านในศาลโดยเปิดเผยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 188 ได้เป็นการชั่วคราวซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยคำพิพากษาถึงที่สุดในภายหลัง⁶⁷ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 ใช้บังคับแก่โทษทั่วไป เว้นแต่โทษปรับซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 99 โดยเฉพาะไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98(4) ที่ใช้สำหรับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี โทษกักขัง ตลอดจนริบทรัพย์สิน โทษริบทรัพย์สินนี้ แม้จะเป็นโทษอุปกรรม แต่ในการบังคับคดีมีวิธีการแตกต่างออกไป จึงไม่เป็นอุปกรรมที่ติดตามโทษประธานต่อไป เพราะแยกกันบังคับได้ แต่การริบทรัพย์สินนั้นมีผลในตัวเอง

---

⁶⁷ 2 Manual of German Law no. 71 p.95 ให้นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษามีผลบังคับได้ตามกฎหมาย แต่ 1 Vidal no. 589 p.816 คดีอาญาสามัญซึ่งอาจอุทธรณ์ได้ นับเวลาล่วงเลยการลงโทษตั้งแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด คือ ครบกำหนด ซึ่งจะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ 1 Bouzat & Pinatel no.890 p.679.

ว่าทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35 จึงไม่ต้องมีการบังคับคดีในชั้นนี้ ศาลอาจยึดทรัพย์สินนั้นจากผู้ใดและเมื่อใดก็ได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 37 (1) ก่อนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นจะสิ้นไปจากแผ่นดิน ภายใต้อำนาจของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1305, 1306 แต่การบังคับคดีตาม มาตรา 1307(2,3) นั้นคงต้องมีกำหนดเวลาล่วงเลยได้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98(4) มีกำหนด 5 ปี จะเกี่ยวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อจะกักขังนั้นไม่ได้ เพราะเป็นการกักขังแรงให้ชำระราคาทรัพย์สินมิใช่กักขังแทนค่าปรับจึงเป็นกรณีต่างกันคนละเรื่อง กำหนดเวลาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 กำหนดจากโทษตามคำพิพากษาซึ่งถึงที่สุด และเป็นโทษที่เพิ่มหรือลดเสร็จแล้วถ้าหากจะมีการเพิ่มหรือลด โดยคำพิพากษาไม่หมายรวมถึง รับโทษมาบ้างแล้วหลบหนีไป เป็นต้น⁶⁸

และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246 “ศาลมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไปในกรณีต่อไปนี้

- (1) เมื่อจำเลยวิกลจริต
- (2) เมื่อเกรงว่าจำเลยจะถึงอันตรายแก่ชีวิต ถ้าต้องจำคุก
- (3) ถ้าจำเลยมีครรภ์แต่เจ็ดเดือนขึ้นไป
- (4) ถ้าจำเลยคลอดบุตรแล้วยังไม่ถึงเดือน

ถึงแม้ว่าจะมีเหตุทุเลาการลงโทษจำคุกดังกล่าวก็ดี อายุความล่วงเลยการลงโทษจะเดินไปเรื่อย ๆ เพราะกฎหมายกำหนดไว้ตายตัวว่าให้นับอายุความล่วงเลยการลงโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีเท่านั้น ส่วนการที่ศาลสั่งให้ทุเลาการลงโทษจำคุกไว้ ไม่ว่าจะนานช้าเพียงใด ไม่ทำให้อายุความหยุดเดิน เช่นศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยหนึ่งปี เช่นนี้ถือว่า อายุความล่วงเลยการลงโทษแล้วตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98(4)

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน , เจริญธรรมที่ 8 , หน้า 1089-1090.

เฉพาะกรณีผู้กระทำผิดหรือนักโทษหลบหนี จะมีอายุความฟ้องคดีเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับอายุความล่วงเลยการลงโทษ เช่น ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยหนึ่งปี จำเลยรับโทษตามคำพิพากษาได้เดือนเศษก็หลบหนีไปจากเรือนจำ ดังนั้นอายุความล่วงเลยการลงโทษมีห้าปี นับแต่วันหลบหนีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 (4) ในขณะที่เดียวกันการหลบหนีที่คุมขังของนักโทษผู้นี้เป็นความผิดฐานหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 191 มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี ซึ่งจะมีอายุความฟ้องคดีสิบปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (3) นับแต่วันเกิดเหตุคือวันที่หลบหนีไปนั้น

ตามนี้จะสังเกตได้ว่า การนับอายุความฟ้องคดี และอายุความล่วงเลยการลงโทษ เริ่มนับในวันเดียวกันคือวันที่นักโทษผู้นั้นหลบหนีเรือนจำ และอายุความล่วงเลยการลงโทษห้าปีจะครบกำหนดก่อนอายุความฟ้องคดีซึ่งมีถึงสิบปี นับแต่วันเกิดเหตุหลบหนีเรือนจำอันเป็นวันกระทำความผิดครั้งใหม่

ส่วนกรณีที่นักโทษจำคุกยังมีได้รับโทษ มีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 182 วรรคสาม ซึ่งอนุญาตให้ศาลอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยได้ และถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษาในวันที่อ่านนั้นแล้ว อายุความล่วงเลยการลงโทษจำเลยจะเริ่มนับแต่นั้น

กรณีตามมาตรา 98 แยกได้ 2 กรณี ดังต่อไปนี้ คือ⁶⁹

1. กรณีผู้ถูกลงโทษยังมีได้รับโทษเลย ได้แก่ ผู้ต้องคำพิพากษาอาจหนีก่อนรับสำเนาอุทธรณ์ฎีกาศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดต่อไปได้ หรือผู้ต้องคำพิพากษามีประกันระหว่างอุทธรณ์ฎีกา แล้วไม่ได้ตัวมาลงโทษเมื่อคำพิพากษาถึงที่สุด หรือหนีไปตั้งแต่แรกก่อนการลงโทษตามคำพิพากษา รวมทั้งศาลชั้นต้นล้มออกหมายแจ้งโทษส่งตัวผู้ต้องโทษไปเข้าคุก กรณีเช่นนี้ นับกำหนดล่วงเลยการลงโทษตั้งแต่วันที่มิคำพิพากษาถึงที่สุด คือนับหนึ่งในวันถัดจากวันที่มีคำพิพากษาและนับไปจนถึงวันที่ได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษคือวันที่ได้ตัวผู้นั้นตามหมายจับของศาล⁷⁰

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, เจริญธรรมที่ 8, หน้า 1090-1091.

⁷⁰ ใ้ศตอาญาของเสด็จฯในกรมหลวงราชบุรีฯ เล่ม 2 หน้า 130.

2. กรณีหลบหนีเมื่อรับโทษบ้างแล้ว หมายความว่า หลบหนีไประหว่างต้องโทษ ถือหนีเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว การหลบหนีในระยะเวลาที่ต้องขังระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ซึ่งแม้ถือเป็นการลงโทษไปพลางก่อนได้ ก็ยังนับอายุความฟ้องตามมาตรา 95 อยู่ ส่วนการพักการลงโทษหรือวิธีการอย่างอื่นที่ผู้ต้องโทษไม่ได้รับโทษชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์ เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 32, 42 หรือ การทุเลาการบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246, 247, 248 ไม่เป็นเหตุให้มีการล่วงเลยการลงโทษการนับเวลาล่วงเลยการลงโทษ ในกรณีหลบหนีนี้ นับตั้งแต่วันหลบหนี กรณีที่หลบหนีระหว่างต้องโทษหมายเหลือ หรือระหว่างต้องโทษระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ไม่นับกำหนดเวลาล่วงเลย การลงโทษแต่นับอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ถ้าหากต่อมา มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ การนับกำหนดเวลาล่วงเลยการลงโทษคงนับจากวันมีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งการหนีไปก่อนนั้นเปลี่ยนจากนับอายุความมาเป็นนับเวลาล่วงเลยการลงโทษเป็นวันเดียวกันไปแม้จะหนีไปเมื่อได้รับโทษไปบ้างแล้วกำหนดเวลาแห่งโทษที่จะเป็นมูลฐาน การคำนวณเวลาล่วงเลยการลงโทษก็ถือกำหนดเดิมตามคำพิพากษา โดยไม่คำนึงว่ายังเหลือโทษที่ยังไม่ได้รับอยู่เท่าใด และนับไปจนถึงวันได้ตัวผู้นั้นอาจเป็นโดยเจ้าหน้าที่จับตัวได้โดยไม่ใช้หมายจับของศาลก็ได้ แต่ต้องเป็นการได้ตัวมาเพื่อรับโทษ มิใช่ได้ในคดีอื่น อันมิใช่เพื่อลงโทษในคดีที่หลบหนีไป

3.6.5 อายุความบังคับค่าปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 “การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้ทำภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้”

ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับในกรณีกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุก”

มีข้อสังเกตว่ากำหนดอายุความบังคับค่าปรับ คือห้าปีนับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดนี้ เท่ากับอายุความล่วงเลยการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98(4) ที่ใช้สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

ดังนั้น การให้จำเลยรับโทษปรับอย่างหนึ่ง กับการยึดทรัพย์สินของจำเลยใช้ค่าปรับหรือกักขังจำเลยแทนค่าปรับอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นกรณีให้จำเลยชำระค่าปรับต้องบังคับตามอายุความในมาตรา 98(4) สำหรับโทษอย่างอื่น คือโทษปรับนั่นเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่จะต้องยึด

ทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือกักขังแทนค่าปรับ ต้องบังคับตามอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99

การบังคับโทษปรับ เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้”

ดังนั้น หากไม่มีการชำระค่าปรับภายใน 30 วัน ดังกล่าว กฎหมายให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือกักขังค่าปรับไปเลย อายุความในกรณีนี้จึงต้องกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 ต่างหากจากมาตรา 98(4)

แต่กำหนดเวลาล่วงเลขการบังคับค่าปรับนั้นมี 5 ปี นับตั้งแต่วันคำพิพากษาโทษถึงที่สุด หมายความว่าถึงแม้จะได้ตั้งตัวมาภายใน 5 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 (4) หรือไม่ได้ตัวมาก็ต้องเริ่มการยึดทรัพย์ เช่น โจทก์มีคำขอก่อนครบกำหนด 5 ปี ส่วนการกักขังแทนค่าปรับก็ต้องได้ตัวจำเลยมาด้วย แม้จะได้ตัวมาภายใน 5 ปีก็ต้องเริ่มกักขังเสียภายใน 5 ปีนั้น การกักขังน่าจะรวมถึงคุมขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(2), 30 ด้วย ถ้าเริ่มกระทำการยึดหรือเริ่มกักขังแล้ว แม้จะดำเนินการต่อไปจนเกิน 5 ปี เช่นยังไม่ได้ขายทอดตลาดหรือกักขังยังไม่ครบกำหนดก็ทำต่อไปได้จนเสร็จการ ไม่ล่วงเลขการลงโทษ แต่จะเริ่มการยึดทรัพย์อื่นเป็นรายใหม่ไม่ได้ ฉะนั้นถ้าผิดชำระค่าปรับจนเกิน 5 ปี ตามกำหนดนี้ไป ก็คงล่วงเลขเวลาที่จะบังคับคดีได้ ไม่มีกรณีที่มีการนับล่วงเลขการลงโทษจะสะดุดหยุดลง นอกจากหนิระหว่างกักขังแทนค่าปรับ ความในวรรคสองไม่ใช่บังคับ แต่กรณีกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งต้องกระทำต่อจากโทษจำคุก⁷¹

⁷¹เรื่องเดียวกัน , เจริญธรรมที่ 8 , หน้า 1092.

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 วรรคสอง การกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุกนั้น เช่น ศาลพิพากษาจำคุกจำเลย 6 เดือน และปรับ 5,000 บาท กรณีเช่นนี้จะต้องลงโทษจำคุกจำเลยให้ครบหกเดือนเสียก่อน ส่วนค่าปรับ 5,000 บาท ก็บังคับภายในสามสิบวันนับแต่วันพิพากษา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ในระหว่างต้องโทษจำคุกจำเลยอาจจะถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับไปได้เลย แต่ถ้าไม่มีทรัพย์สินให้ยึด จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับซึ่งโดยสภาพจะกักขังแทนค่าปรับไปพร้อมกับโทษจำคุกไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องกักขังแทนค่าปรับซึ่งโดยสภาพจะกักขังแทนค่าปรับไปพร้อมกับโทษจำคุก ดังนั้นจึงต้องกักขังแทนค่าปรับเมื่อโทษจำคุกครบกำหนดแล้วโดยนับต่อเนื่องไปจากโทษจำคุกนั่นเอง

เหตุที่ต้องถือเช่นนี้ เพราะการลงโทษจำคุกต้องคุมขังไว้ในเรือนจำ แต่การลงโทษกักขังต้องใช้สถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 วรรคแรก เมื่อโทษจำคุกเป็นโทษหนักกว่าโทษกักขัง จึงต้องใช้โทษจำคุกในเรือนจำก่อน เมื่อพ้นโทษจำคุกแล้ว จึงย้ายจากเรือนจำไปกักขังแทนค่าปรับที่อื่นต่อไป

ตัวอย่างเช่น จำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 6 ปี ปรับ 20,000 บาท คดีถึงที่สุดแล้ว กรณีนี้ต้องบังคับโทษจำคุก จนครบ 6 ปี ตามคำพิพากษา ถ้าไม่ยกเว้นอายุความ 5 ปี ไว้ในมาตรา 99 วรรคสอง ดังกล่าว ก็จะบังคับโทษปรับไม่ได้ เพราะเกินกำหนดห้าปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

แต่หากเป็นกรณีโทษจำคุกน้อยกว่า ห้าปี เช่น สามปี หรือ สี่ปี และมีโทษปรับด้วย เช่นนี้ถ้าจะต้องกักขังจำเลยแทนค่าปรับ ก็ต้องกระทำหลังจากจำเลยรับโทษจำคุกเสร็จสิ้นแล้ว สำหรับกรณีนี้ต้องใช้ข้อยกเว้นในวรรคสองของมาตรา 99 เช่นเดียวกัน กล่าวคือไม่ว่าโทษจำคุกจะมากหรือน้อยกว่าห้าปีที่เป็นอายุความตามมาตรา 99 วรรคแรกจะไม่ใช่อายุความห้าปีบังคับเลย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ถ้ามีกรณีที่จะต้องกักขังแทนค่าปรับต่อจากโทษจำคุกแล้ว ก็ไม่ต้องใช้อายุความห้าปีดังกล่าวบังคับโดยถือเสมือนว่าไม่มีอายุความสำหรับกรณีนี้

ในกรณีไม่มีโทษจำคุก ถ้ากักขังบ้างแล้วหนีไปน่าจะต้องนับ 5 ปี นับแต่วันหนี ตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98(4) ที่ให้นับแต่วันหลบหนี เพราะได้เริ่มกักขังแล้วจึงหนีไป ถ้าหนีระหว่างต้องโทษจำคุกและโทษจำคุกล่วงเลยการลงโทษคงต้องบังคับค่าปรับตามกำหนด 5 ปีในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 วรรคต้น คือกักขังไม่ได้ ถ้าโทษจำคุกยังไม่ล่วงเลยการลงโทษ การกักขังต่อจากโทษจำคุกก็ยังสามารถทำได้ไม่อยู่ในกำหนด 5 ปีนี้ ถ้าหนีระหว่างถูกกักขังต่อจากโทษจำคุกจะนับแต่คำพิพากษาถึงที่สุดไม่ได้ เพราะความในวรรคสองไม่ให้ใช้

วรรคแรกบังคับ กรณีเช่นนี้จะต้องกลับไปใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98(4) คือถือเป็นโทษอื่น ๆ ที่ไม่อยู่ในบังคับ มาตรา 99 มีกำหนดเวลาว่างเลย 5 ปีนับแต่วันหลบหนี⁷²

บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 วรรคสอง ใช้เฉพาะการกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำต่อเนื่องกับโทษจำคุกเท่านั้น ถ้าเป็นกรณีที่จะต้องยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ ก็ไม่เข้าข้อยกเว้นนี้ เพราะการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ นั้นสามารถกระทำในขณะที่จำเลยต้องรับโทษจำคุกอยู่ได้ เช่น ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย 4 ปี ปรับ 20,000 บาท จำเลยถูกจำคุกตามคำพิพากษาแล้วส่วนค่าปรับไม่มีเงินชำระศาลอาจบังคับโดยให้ยึดรถยนต์หรือบ้านของจำเลยขายทอดตลาดใช้ค่าปรับ 20,000 บาท นั้นได้แต่ต้องทำภายในกำหนดห้าปี นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด คือภายในกำหนดห้าปี แม้จำเลยจะพ้นโทษจำคุกแล้วหากยังไม่พ้นกำหนดห้าปี นับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด ก็ยังอาจยึดทรัพย์สินของจำเลยมาใช้ค่าปรับได้

3.6.6 อายุความว่างเลยการกักกัน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 100 บัญญัติว่า "เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด ถ้าผู้นั้นยังไม่ได้รับการกักกันก็ดี ได้รับการกักกันแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีคดี ถ้าพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่พ้นโทษโดยได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้ว หรือโดยว่างเลยการลงโทษ หรือนับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีระหว่างเวลาที่ต้องกักกัน เป็นอันว่างเลยการกักกัน จะกักกันผู้นั้นไม่ได้"

การฟ้องขอให้กักกันจำเลยนั้น อัยการจะฟ้องขอรวมไปกับคดีที่ฟ้องขอให้ลงโทษฐานหนึ่งซึ่งเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน หรือจะฟ้องภายหลังก็ได้ คือถ้าอัยการฟ้องขอให้กักกันรวมไปกับฟ้องคดีความผิดอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน เมื่อศาลพิพากษาลงโทษในความผิดที่ฟ้องแล้ว และศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดคดีนี้สลับให้กักกันเป็นเวลาห้าปี ศาลจะสั่งว่าเมื่อจำเลยพ้นโทษจำคุกแล้ว ให้กักกันต่อเป็นเวลาอีกห้าปี เป็นกรณีกักกันต่อจากโทษจำคุก

⁷²เรื่องเดียวกัน , เจริญธรรมที่ 8 , หน้า 1093.

การกักกันเริ่มกระทำต่อจากโทษจำคุก หรือกักขัง นั้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 42 “ในการคำนวณระยะเวลาที่กักกัน ให้นับวันที่ศาลพิพากษาเป็นวันเริ่มกักกัน แต่ถ้ายังมีโทษจำคุกหรือกักขังที่ต้องกักกันนั้นจะต้องรับอยู่ก็ให้จำคุกหรือกักขังเสียก่อน และให้นับวันถัดจากวันที่พ้นโทษจำคุกหรือพ้นจากกักขังเป็นวันเริ่มกักกัน”

ดังนั้นอายุความสามปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 100 จึงให้นับแต่วันที่จำเลยพ้นโทษจำคุก หรือกักขังตามคำพิพากษาคือเริ่มนับหนึ่งถัดจากวันได้รับโทษตามกำหนด ซึ่งเป็นวันที่จะปล่อยตัวถัดจากวันที่รับโทษครบกำหนด เป็นวันเริ่มนับหนึ่งวันเดียวกัน

ถ้าจำเลยหลบหนีไประหว่างรับโทษจำคุกจนล่วงเลยการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98(1)-(4) แล้วแต่กรณีกำหนดอายุความสามปีตามมาตรา 100 ก็ให้นับแต่วันครบกำหนดล่วงเลยการลงโทษ เช่น ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 4 ปี จำเลยถูกจำคุกปีเดียวก็หลบหนีไป อายุความล่วงเลยการลงโทษ คือ 15 ปี ถ้าจำเลยหนีไปได้ 16 ปี จึงถูกจับได้ ถือว่าล่วงเลยการลงโทษจำคุกแล้วหนึ่งปี นับไม่เกินสามปีนับแต่วันล่วงเลยการลงโทษจำคุก จึงเอาจำเลยไว้กักกันตามวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้จนครบกำหนดตามคำพิพากษา

ถ้าจำเลยพ้นโทษจำคุก และได้รับการกักกันต่อจากวันพ้นโทษจำคุก แล้วจำเลยหลบหนีสถานกักกัน การนับอายุความสามปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 100 ให้นับถัดจากวันที่หลบหนี จนถึงวันที่ได้ตัวเพื่อทำการกักกันต่อไปจนครบกำหนดตามคำพิพากษา

3.6.7 อายุความบังคับทัณฑ์บน

การเรียกประกันทัณฑ์บนเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 (3) ซึ่งมีวิธีการตามมาตรา 46 และ 47 ดังนี้

มาตรา 46 “ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนอของพนักงานอัยการว่า ผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ในการพิจารณาคดีความชนิดใด ถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้บันทึกทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาท ว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุดังกล่าว แล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักกันเกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าเขตกำหนดมาตรา 45 ก็ได้”

มาตรา 47 “ถ้าผู้ทำทัณฑ์บนตามความในมาตรา 46 กระทำผิดทัณฑ์บนให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในทัณฑ์บน ถ้าผู้นั้นไม่ชำระให้นำบทบัญญัติในมาตรา 28 และมาตรา 30 มาใช้บังคับ

โดยที่กรณีอาจมีได้ เช่นศาลสั่งให้ทำทัณฑ์บนหรือหาประกันมาให้ แต่มีการละเลยหรือขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลดังกล่าว หรือมีการผิดทัณฑ์บนแล้ว แต่ยังมีได้บังคับให้ใช้เงินตามทัณฑ์บน ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ช่องว่างมีอยู่ดังกล่าว กฎหมายจึงได้กำหนดเวลาเป็นอายุความให้บังคับดังกล่าวไว้ เพื่อให้เรื่องเสร็จไปโดยไม่ต้องดำรงอยู่ในศาลต่อไป⁷³

อายุความการบังคับตามทัณฑ์บน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 101 บัญญัติว่า “การบังคับตามคำสั่งศาลตามความในมาตรา 46 หรือการร้องขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินเมื่อผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติดัดทัณฑ์ตามความในมาตรา 47 หรือ ถ้ามิได้บังคับหรือร้องขอภายในกำหนดสองปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือนับแต่วันที่ผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติดัดทัณฑ์บน จะบังคับหรือร้องขอมิได้”

เมื่อศาลสั่งให้ทำทัณฑ์บนหรือหาประกันมาให้แล้ว เป็นหน้าที่ของอัยการที่ต้องจัดการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลนั้น หรือเมื่อได้ทำทัณฑ์บน หรือหาประกันมาให้ตามคำสั่งศาลแล้วมีการประพฤติดัดทัณฑ์บน ก็เป็นหน้าที่ของอัยการจะต้องร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้ทำทัณฑ์บนชำระเงินภายในวงเงินตามทัณฑ์บน หรือให้ยึดทรัพย์มาใช้ทัณฑ์บนหรือกักขังแทนการชำระค่าทัณฑ์บน ถ้ามิได้จัดการ หรือร้องขอดังกล่าวภายในกำหนด สองปี นับแต่วันที่ศาลสั่งให้ทำทัณฑ์บนหรือหาประกันมาให้หรือวันประพฤติดัดทัณฑ์บน ก็ถือว่าขาดอายุความบังคับทัณฑ์บน การร้องขอให้ชำระเงิน หมายความว่า ทั้งร้องขอเอาแก่ผู้ทำทัณฑ์บนรวมทั้งผู้ประกันด้วย

⁷³สมพร พรหมพิตราร, อายุความแพ่ง-อาญา และคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร ; สำนักพิมพ์นิติธรรม , พิมพ์ครั้งแรก, 2538), หน้า 151.

เมื่อร้องขอให้ชำระเงินแล้ว การบังคับต่อไปกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29,30 เรื่อง การบังคับค่าปรับ ต้องใช้กำหนดเวลา 5 ปี ตามมาตรา 99 ต่อไป นับตั้งแต่วันที่คำสั่งถึงที่สุด หมายความว่า นับหนึ่งในวัดถัดไป สำหรับผู้ประกันคงถูกบังคับได้เฉพาะยึดทรัพย์ ซึ่งคงอยู่ใน กำหนดเวลาล่วงเลยการบังคับ 5 ปี ด้วย⁷⁴

ส่วนการบังคับในวิธีการเพื่อความปลอดภัยอื่น ๆ เช่นการห้ามเข้าเขตกำหนด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 45, 49 การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล การห้ามประกอบอาชีพ บางอย่างตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 เป็นข้อห้าม หรือคุมตัวโดยมีกำหนดเวลา หรือไม่มี เวลานั้นนับตั้งแต่วันมีคำสั่ง หรือไม่มีกำหนดเวลาเลย จึงไม่เป็นปัญหาในการบังคับคดี⁷⁵ เพราะถือ ตามกำหนดเวลาเดิมนั่นเอง แม้จะหลบหนีไปจากการคุมตัว จับได้เมื่อใดก็คุมตัวต่อไปได้เสมอ จนกว่าจะถึงเวลาที่กำหนดไว้⁷⁶

3.6.8 ผลของอายุความ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(6) “สิทธินำคดีอาญา มาฟ้องย่อมระงับไปเมื่อคดีขาดอายุความ” และมาตรา 185 “ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดก็ คดีขาดอายุความแล้วก็ได้ให้ศาลยกฟ้องโทษปล่อยจำเลยไป”

3.6.8.1 ผลเกี่ยวกับศาล ถ้าปรากฏว่าคดีที่โจทก์ฟ้องขาดอายุความแล้ว ศาล ต้องพิพากษายกฟ้องแม้จำเลยจะไม่อ้างขึ้น หากข้อเท็จจริงว่าคดีโจทก์ขาดอายุความแล้วนั้น ปรากฏแก่ศาลเองไม่ว่าจะในศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือชั้นฎีกา ศาลก็ยกข้อว่าขาดอายุความ ขึ้นเองได้ เพราะเป็นข้อที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน⁷⁷

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน, เศษวรรคที่ 8, หน้า 1094.

⁷⁵ กล่าวคือ ไม่มีกำหนดการล่วงเลยการลงโทษ (บังคับคดี) 1 Vidal No. 591 p. 817 peines imprescriptibles.

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, เศษวรรคที่ 8, หน้า 1095.

⁷⁷ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 86 “ศาลจะยกอายุความและกำหนดเวลา ล่วงเลยการลงอาญาขึ้นใช้ แม้ผู้ต้องหามิได้ร้องขอ โดยเหตุนี้โจทก์จึงต้องนำสืบว่าคดีไม่ขาด อายุความ ถ้าเป็นที่สงสัยว่าคดีขาดอายุความหรือไม่ ศาลยกฟ้อง”

มีข้อสังเกตว่าในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ,96 และ 97 มิได้บัญญัติว่าเมื่อคดีขาดอายุความแล้ว ห้ามมิให้ฟ้องคดีนั้นต่อศาล หรือห้ามมิให้ศาลรับคดีไว้พิจารณาพิพากษา ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่ามีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (6) ห้ามมิให้ฟ้องคดีอาญาที่ขาดอายุความไปแล้ว

อายุความนี้ รวมทั้งอายุความทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 และอายุความร้องทุกข์ในคดีความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 96 และกำหนดเวลาล่วงเลยการลงโทษ ตามมาตรา 98 ด้วย

ดังนั้น ถ้าโจทก์ฟ้องในขณะที่คดียังไม่ขาดอายุความ แต่ระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น ปรากฏว่าคดีขาดอายุความแล้ว หรือขาดอายุความระหว่างคดีอยู่ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา เช่นนี้ถือว่าศาลนั้น ๆ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไปได้จนถึงที่สุด ส่วนกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 บัญญัติว่า ถ้าศาลเห็นว่าคดีขาดอายุความแล้ว ให้พิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยไปนั้น เป็นกรณีที่ในขณะที่โจทก์ฟ้อง ทั้งโจทก์และศาลเห็นว่าคดียังไม่ขาดอายุความ ศาลจึงสั่งประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณาต่อไป แล้วในชั้นพิจารณาสืบพยานโจทก์จำเลย มีข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นว่าคดีนั้นขาดอายุความแล้ว ให้ศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลยไป

แต่ถ้าฟ้องของโจทก์ได้กระทำโดยมีสิทธิฟ้อง แต่มาขาดอายุความลงภายหลังเพราะจำเลยหนีหรือวิกลจริตเป็นต้น ศาลจะไม่ยกฟ้อง แต่มีคำสั่งจำหน่ายคดี เพราะสิทธินำคดีมาฟ้องระงับไป ทำนองเดียวกันจำเลยตายระหว่างพิจารณา⁷⁸

กรณีราษฎรเป็น โจทก์ซึ่งศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน ถ้าปรากฏว่าในระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง คดีโจทก์ขาดอายุความแล้ว แต่ในขณะที่ยื่นฟ้องยังไม่ขาดอายุความ เช่นนี้ ศาลมีอำนาจทำการไต่สวนมูลฟ้อง ต่อไปได้ หากศาลสั่งคดีมีมูล แต่ยังไม่ไต่ตัวจำเลยมาศาลจนขาดอายุความสำหรับความผิดนั้น ก็ถือว่าคดีขาดอายุความ เพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 กำหนดไว้ว่า ถ้ามิได้ฟ้องและไต่ตัวผู้กระทำผิดมายังศาล คือต้องฟ้องและไต่ตัวผู้กระทำผิดไปศาลพร้อมฟ้องนั้น หรือไต่ตัวผู้กระทำผิดไปศาลในภายหลัง ในขณะที่คดียังไม่ขาดอายุความสำหรับความผิดนั้น ๆ ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ศาลจึงจะทำการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้

⁷⁸เรื่องเดียวกัน , เจริญธรรมที่ 8 , หน้า 1096.

ในส่วนของอายุความล่วงเลยการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 หรืออายุความบังคับค่าปรับตามมาตรา 99 หรืออายุความบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามมาตรา 100 และ 101 นั้นเป็นขั้นตอนของการบังคับคดีหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ถ้าไปทำความผิดขึ้นภายหลัง ก็ไม่ขัดขวางแก่การที่จะใช้วิธีการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41⁷⁹ จึงเป็นเรื่องของโจทก์และการราชทัณฑ์ที่จะต้องคอยดูแลและติดตามให้การบังคับโทษ หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย ให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล อย่าให้ล่วงเลยอายุความที่กำหนดไว้สำหรับโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น ๆ

3.6.8.2 ผลเกี่ยวกับอัยการ ถ้าคดีอาญานั้นขาดอายุความแล้ว สิทธินำคดีอาญาไปฟ้องของอัยการเป็นอันระงับไปการนี้อัยการจะสั่งว่า “สิทธิฟ้องคดีอาญาระงับเพราะคดีขาดอายุความ ยุติการดำเนินคดี “โดยไม่ต้องปฏิบัติตาม มาตรา 145 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 29

3.6.8.3 ผลเกี่ยวกับพนักงานสอบสวน ถ้าปรากฏว่าคดีอาญาใดขาดอายุความแล้ว พนักงานสอบสวนจะไม่สอบสวนก็ได้ เฉพาะคดีความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัว ถ้าปรากฏว่าผู้เสียหายมาร้องทุกข์ เมื่อเกินสามเดือนนับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว พนักงานสอบสวนจะไม่สอบสวนก็ได้ เพราะถือว่าการร้องทุกข์เกินสามเดือน ดังกล่าว ถือเสมือนว่าไม่ได้มีการร้องทุกข์เลย ต้องห้ามมิให้สอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง

ถ้ามีการออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจมีหน้าที่ต้องจัดการตามหมายจับนั้น และปรากฏว่าความผิดตามหมายจับนั้นขาดอายุความแล้ว ถือว่าหมายจับนั้นหมดสภาพบังคับไปด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68 การสอบสวนก็ต้องยุติ การควบคุมก็มีต่อไปไม่ได้

⁷⁹เรื่องเดียวกัน , เชนเจอร์รทที่ 8 , หน้า 1097.

3.6.8.4 ผลเกี่ยวกับความผิด อายุความตามมาตรา 95 กฎหมายใช้คำว่า “สำหรับความผิดต้องระวางโทษ...” หมายถึงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในความผิดนั้น ๆ ส่วนอายุความล่วงเลยการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 ใช้คำว่า “สำหรับโทษ...” หมายถึงโทษตามคำพิพากษาของศาล มิใช่ตามที่กำหนดไว้ในตัวบท สำหรับความผิดนั้น ๆ

ในความผิดบางมาตรา กฎหมายมีระวางโทษขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 กฎหมายกำหนดว่า “ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี” ให้เอาโทษขั้นสูงคือ 5 ปีเป็นตัวตั้ง เพื่อเทียบอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 มิได้ถือตามโทษที่ศาลกำหนดในคำพิพากษาลงแก่จำเลย

การกระทำบางอย่างกฎหมายมีบทเพิ่มโทษด้วย เช่นความผิดฐาน ชิงทรัพย์ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 ถ้าเป็นชิงทรัพย์ธรรมดา มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ห้าปีถึง สิบ ปี ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือ จำคุกตลอดชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 วรรคท้าย ก็ให้เอาโทษประหารชีวิตหรือ จำคุกตลอดชีวิตเป็นตัวตั้ง เพื่อเทียบกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95

หรือชิงทรัพย์โดยแต่งเครื่องแบบทหาร หรือตำรวจ หรือแต่งกายให้ เข้าใจว่าเป็นทหารตำรวจ หรือโดยมิหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อานพาหนะ เพื่อกระทำความผิดหรือพาทรัพย์นั้นไป หรือเพื่อให้พ้นการจับกุมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 ตรี ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กิ่งหนึ่ง เช่น ชิงทรัพย์ธรรมดาตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี ถ้าแต่ง เครื่องแบบทหารหรือตำรวจไปชิงทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 ตรี ก็ต้องระวาง โทษหนักกว่าที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 วรรคแรกกิ่งหนึ่ง คือต้องระวาง โทษเจ็ดปีครึ่งถึงสิบห้าปีแล้วเอาระวางโทษที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นตัวตั้งเพื่อเทียบกำหนดอายุความตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ต่อไป

3.6.8.5 ผลของคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา อายุความทางอาญามีผลทำให้ อายุความทางแพ่งเปลี่ยนแปลงไปได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 บัญญัติไว้ดังนี้

“ถ้าไม่มีผู้ใดฟ้องทางอาญา สิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องทางแพ่ง เนื่องจากความผิดนั้นย่อมระงับไปตามกำหนดเวลาดังที่กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติไว้ในเรื่อง ของอายุความฟ้องคดีอาญา แม้ถึงว่าผู้เยาว์ หรือผู้วิกลจริตในมาตรา 183 แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์จะเป็นผู้ฟ้องหรือได้ฟ้อง ต่างหากจากคดีอาญาก็ตาม

ถ้าคดีอาญาได้ฟ้องต่อศาลแล้ว แต่คดียังไม่เด็ดขาด อายุความซึ่ง ผู้เสียหายมีสิทธิจะฟ้องคดีแพ่งย่อมระงับหยุดลงตาม มาตรา 79 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

ถ้าโจทก์ฟ้องคดีอาญาและศาลพิพากษาลงโทษจำเลยจนคดีเด็ดขาด แล้ว ก่อนที่ได้ยื่นฟ้องคดีแพ่ง สิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีแพ่งย่อมมีตามกำหนดอายุความใน มาตรา 168 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าโจทก์ได้ฟ้องคดีอาญา และศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยจำเลย จนคดีเด็ดขาดแล้วก่อนที่ได้ยื่นฟ้องคดีแพ่ง สิทธิของผู้เสียหายจะฟ้องคดีแพ่งย่อมมีอายุความ ตาม หลักทั่วไปในเรื่องอายุความ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

จึงต้องบังคับตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 นี้ด้วย อันเป็นบทบัญญัติสำหรับใช้ในคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา อันอาจฟ้องต่อ ศาล ซึ่งพิจารณาคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 ซึ่งศาลจะต้อง ฟังข้อเท็จจริงตามคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 ในการวินิจฉัย ความรับผิดชอบตามกฎหมายแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 47

แต่ความในมาตรา 51 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ หมายความว่าเฉพาะอายุความที่จะฟ้อง ทางแพ่งแก่ผู้ที่กระทำการอันเป็นความรับผิดชอบทางอาญาด้วย เท่านั้น ถ้าการกระทำของจำเลยไม่แน่ชัดว่าเป็นความผิดอาญา หรือจำเลยไม่ใช่ตัวผู้กระทำการ อันเป็นความผิดทางอาญา แต่จะต้องรับผิดชอบละเมิดร่วมกับผู้ทำละเมิดที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา เช่น ลูกจ้างขับรถโดยประมาททำให้คนตายมีความผิดทางอาญา และนายจ้างต้องรับผิดชอบละเมิด ร่วมด้วย อายุความฟ้องนายจ้างก็ไม่อยู่ในบังคับของมาตรานี้

อัยการฟ้องจำเลยอื่นเป็นคดีอาญา จำเลยที่ไม่ถูกอัยการฟ้อง ศาลใช้ อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย อันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความ เมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะฟ้องต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดที่มีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความยาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้อายุความที่ ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

กรณีมีผู้ปลอมอากรแสตมป์เป็นความผิดทางอาญา ผู้ที่ประมาท เลินเล่อในการที่มีการปลอมอากรแสตมป์ไม่ใช่ผู้ทำผิดอาญาคืบ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 51 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 122/2519)⁸⁰

ศาลลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272(1) ฐานใช้ เครื่องหมาย BMW ของผู้อื่น โจทก์เป็นผู้แทนจำหน่ายสินค้านั้น โจทก์ไม่ใช่เจ้าของเครื่องหมาย การค้า จะฟ้องจำเลยฐานละเมิดโดยอ้างอายุความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 นี้ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 911/2500)⁸¹

มาตรานี้มิได้ หมายความว่าถึงการฟ้องคดีแพ่ง ที่มีข้ออาศัยความผิด ทางอาญาเป็นมูล เช่น การนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาแล้วไม่ขายให้แก่ทางการ เป็นความผิด อาญา แต่การที่เจ้าหน้าที่บังคับให้ขาย แก่ทางการแล้วไม่ขายอาจถูกฟ้องบังคับในทางแพ่งอีกได้ เป็นคนละส่วนจากความผิดอาญา แม้ขาดอายุความทางอาญา ก็ยังฟ้องบังคับให้ขายได้ในทางแพ่ง (คำพิพากษาฎีกาที่ 952/2504)⁸²

จำเลยปิดทางสาธารณะ รัฐเป็นผู้ฟ้อง โจทก์เสียหายพิเศษโจทก์ก็ ฟ้องได้ แต่มิใช่กรณีที่อาศัยมูลความผิดทางอาญา ใช้อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 448 (คำพิพากษาฎีกาที่ 180/2522)⁸³

⁸⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 122/2519

⁸¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 911/2500

⁸² คำพิพากษาฎีกาที่ 952/2504

⁸³ คำพิพากษาฎีกาที่ 180/2522

ความในวรรค 1 มาตรา 51 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นั้น หมายถึงกรณีที่การกระทำของผู้ทำละเมิดเป็นความผิดทางอาญาด้วย แต่ไม่มีผู้ใดฟ้องจำเลยผู้นั้นเป็นคดีอาญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 588/2514)⁸⁴ อายุความคงถือตามอายุความทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95,96 ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่า อายุความทางอาญาจะสั้นหรือยาวกว่าอายุความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคต้น และถึงแม้ผู้เสียหายจะเป็นผู้เยาว์หรือผู้วิกลจริตซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 183 อาจยึดอายุความออกไปได้อีกก็ตาม ก็ต้องถือว่าอายุความทางแพ่งสุดสั้นลงพร้อมกับอายุความทางอาญานั้นด้วย

เช่น จำเลยทำบุหรี่ปกในห้องสมุดใหม่หนังสือของโจทก์เสียหาย เป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 225 อายุความทางอาญามีกำหนด 5 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (3) อายุความทางแพ่งถือกำหนดเดียวกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 59/2516)⁸⁵

ความในวรรคต่อไป หมายถึงความถึงกรณีที่ได้มีการฟ้องคดีอาญาแล้ว เบื้องต้นเมื่อได้ฟ้องคดีอาญาอายุความทางแพ่งก็สะดุดหยุดลง แม้มาตรา 79 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาจะเลิกไปแล้วก็ตาม แต่ความคิดเห็นในทางอายุความไม่นับต่อไปตั้งแต่วันฟ้องก็ยังมีอยู่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 พงจะเป็นนับที่จะใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 8 ได้ ผู้เสียหายจึงยังมีสิทธิฟ้องคดีแพ่งได้อยู่ต่อไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 923/2505⁸⁶ ดำรงฟ้อง ก. จนศาลลงโทษฐานขับรถโดยประมาทชนรถของ ก. เสียหายและบุตรผู้เยาว์ของ ก. บาดเจ็บ ก. มาฟ้อง ค. เรียกค่าเสียหายแก่รถและบุตรของ ก. ดังนี้ ถือว่า ก. เป็นผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 และอายุความสะดุดหยุดลง ตามวรรค 2 แม้กฎหมายลักษณะอาญาได้ยกเลิกไปแล้ว ฟ้องเกิน 1 ปีนับแต่วันเกิดเหตุก็ไม่ขาดอายุความ

⁸⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 588/2514

⁸⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 923/2505

⁸⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 923/2505

เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงตามความใน วรรค 2 ดังกล่าวแล้วจะพ้นกำหนดอายุความต่อไปอย่างไรแล้วแต่ผลของคดีอาญา ถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำเลยก่อนฟ้องคดีแพ่ง อายุความทางแพ่งมีกำหนด 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาชั้นที่สุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/32 แต่ถ้าศาลพิพากษายกฟ้องคดีอาญาก่อนที่ผู้เสียหายฟ้องคดีแพ่งอายุความฟ้องทางแพ่งคงเป็นไปตามกฎหมายแพ่ง คือ กำหนด 1 ปี หรือ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคต้น กำหนด 1 ปี หรือ 10 ปีนี้ ควรนับตั้งแต่วันที่คดีถึงที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 บัญญัติมาเป็นลำดับก็น่าจะนับตั้งแต่วันที่ศาลพิพากษาคดีชั้นในชั้นที่สุด เพราะอายุความสะดุดหยุดลงตั้งแต่วันที่ฟ้องคดีอาญา และสะดุดหยุดลงตามกฎหมายในทางอาญา ไม่ใช่สะดุดหยุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/14, 193/15 แต่การแปลกฎหมายไปในทางนี้ ในบางกรณีอาจไม่เป็นผลอย่างไรเลย เพราะเมื่อศาลพิพากษายกฟ้องโดยจำเลยไม่ได้กระทำการตามที่ฟ้อง ข้อเท็จจริงในทางแพ่งก็เป็นอันยุติเช่นเดียวกันนั้น ความรับผิดชอบในทางแพ่งย่อมมีไม่ได้ ถ้าศาลพิพากษายกฟ้องเพราะจำเลยกระทำไปโดยไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญาในการกระทำที่ฟ้อง โดยเหตุที่การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดทางอาญา แม้จำเลยอาจต้องรับผิดชอบทางแพ่งโดยอาศัยข้อเท็จจริงอย่างอื่น เช่น เพราะต้องรับผิดชอบร่วมกันกับผู้อื่นในทางแพ่งก็ดี หรือเพราะความรับผิดชอบในทางแพ่งรวมถึงการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ซึ่งไม่เป็นมูลความผิดในทางอาญาก็ดี คดีเช่นนี้ก็มิได้อยู่ในความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาวรรคต้นอยู่แล้วเพราะไม่ใช่คดีที่จะฟ้องให้ลงโทษจำเลยในทางอาญาอยู่ในตัว ศาลจึงวินิจฉัยว่ากรณีเช่นนี้อายุความฟ้องคดีส่วนแพ่งไม่สะดุดหยุดลงแต่อย่างใด การฟ้องคดีทางแพ่งจึงต้องนับอายุความตั้งแต่วันทำละเมิด หรือวันที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิดตามหลักทั่วไป (คำพิพากษาฎีกาที่ 438,439 /2512)⁸⁷ แต่ศาลวินิจฉัยคดีอาญาจำเลยกระทำการอันเป็นความผิด แต่มีเหตุไม่ต้องรับโทษ เช่น เป็นเด็ก วิกลจริต กระทำโดยจำเป็น ฯลฯ จึงพิพากษายกฟ้อง ซึ่งตามกฎหมายส่วนแพ่งจำเลยอาจต้องรับผิดชอบฐานละเมิด ตามนัยแห่งการวินิจฉัยความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46, 47 ดังนี้ก็น่าจะเป็นกรณีที่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 ถัดไปนั้นด้วย กรณีเช่นนี้น่าจะถือว่าอายุความสะดุดหยุดลง ตามมาตรา 51 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้เสียหายอาจฟ้องคดีส่วนแพ่งได้โดยนับอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 ตั้งแต่วันคำพิพากษาชั้นที่สุด

⁸⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 438, 439/2512

ถ้ามีการฟ้องแล้วศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะโจทก์ขาดนัด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 166, 181 โดยอัยการหรือผู้เสียหายฟ้องใหม่ อีกไม่ได้ น่าจะต้องถือว่ากรณีต้องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรค 4 เช่นเดียวกัน เพราะศาลยกฟ้องโดยมิได้ชี้ว่ากรณีมิใช่ความผิด อาญา จึงต้องนับอายุความตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 นับตั้งแต่วันมีคำพิพากษาชั้นที่สุด แต่ถ้าศาลยกฟ้องโดยอัยการฟ้องใหม่ได้ ต้องถือว่ายังมีคดีอาญาที่จะฟ้องได้อยู่แต่ยังมีได้ฟ้อง ยังใช้มาตรา 51 วรรค 4 ไม่ได้ เพราะการยกฟ้องนั้นจะว่ายกฟ้องเด็ดขาดแล้วตามนับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรค 4 ไม่ถนัด ฉะนั้นก็ต้องปรับด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรค 1 และบังคับตามวรรคต่อ ๆ ไปแล้วแต่กรณี ศาลยกฟ้องคดีอาญาเพราะขาดอายุความร้องทุกข์ 3 เดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 กรณีต้องบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรค 4 อายุความทางแพ่งมีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 (คำพิพากษาฎีกาที่ 466/2508)⁸⁸

กรณีที่อัยการหรือผู้เสียหายฟ้องแล้วถอนฟ้อง กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ตรง ๆ ว่าจะนับอายุความทางแพ่งอย่างไร จึงเป็นกรณีที่ต้องตีความว่ากฎหมายมีผลบังคับอย่างไร

1. ถ้าการถอนฟ้องนั้นมีผลให้คดีเสร็จไป เช่น ผู้เสียหายฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้แล้วถอนฟ้องหรือยอมความ คดีอาญาเสร็จไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2) ไม่มีผู้ใดจะฟ้องคดีอาญาอีกได้ ที่ฟ้องไว้แล้วศาลก็จำหน่ายไปจะถือว่าได้ฟ้องคดีอาญาแล้ว อายุความสะดุดหยุดลงก็ไม่มีทางจะบังคับต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรค 3, 4 ได้ เพราะไม่ใช่ศาลยกฟ้องหรือลงโทษ จะถือเป็นคดีอาญาที่ไม่มีผู้ใดฟ้องและถืออายุความทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรค 1 ก็ไม่ได้ เพราะผู้เสียหายฟ้องแล้ว จะถือเป็นคดีอาญาที่ยังอาจมีผู้ฟ้องอีกได้ก็ไม่ใช่ จึงน่าจะถือว่ากรณีเช่นนี้ไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 นี้เลย เพราะฉะนั้นต้องถือเป็นคดีแพ่งธรรมดาที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา นับอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคต้น โดยไม่มีการสะดุดหยุดลงเพราะได้ฟ้องและถอนไปแล้วนั้น

⁸⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 466/2508

2. ถ้าการถอนฟ้องไม่ทำให้คดีเสร็จไปสิ้นเชิง เช่น ผู้เสียหายถอนฟ้องคดีอาญาที่มีใช้ความผิดอันยอมความได้ อัยการยังฟ้องคดีนั้นอีกได้ และอายุความทางอาญาก็ไม่หยุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 เพราะอัยการไม่ได้ฟ้องคดีนั้นแต่แรก เมื่อมีการถอนฟ้องศาลจำหน่ายคดีเสีย ก็น่าจะต้องถือเสมือนว่ายังไม่มีผู้ใดฟ้องคดีอาญา แต่ยังคงมีผู้ฟ้องคดีอาญานั้นอีกได้ น่าจะต้องถือว่ากรณีต้องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคหนึ่ง คือเท่ากับยังไม่มีผู้ใดฟ้องคดีอาญานั้นเอง คงนับอายุความทางอาญามาตั้งแต่แรก และบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคต่อ ๆ ไป ตามแต่กรณี⁸⁹

---

⁸⁹จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้ มาตรา 354 ถึง มาตรา 452, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), พิมพ์ครั้งที่ 5 (แก้ไขเพิ่มเติม), 2526, หน้า 325 – 330.